

ขันธห้า

ที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว
พุทธทาสภิกขุ

บันรห้ทำ

ที่ ตั้ง แ่ห่ง ความ เห็น แ่ก่ ตัว
พระธรรมโกศอาจารย์ (หลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ)

สถาบันันลือธรรม

จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา

คำนำ

สังคมในยุคปัจจุบันนี้ เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวอย่างมากมาย จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่เราควรจะเร่งพัฒนาจิตใจของตนเองให้สูงขึ้น เพื่อทำลายเสียซึ่งความเห็นแก่ตัว ที่เป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาทั้งปวง

สิ่งทั้งหลายจะเกิดขึ้นได้ย่อมมีเหตุมีปัจจัยด้วยกันทั้งนั้น ความเห็นแก่ตัวก็เช่นกัน ชั้นที่ ๕ คือที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว หากเราจะทำลายความเห็นแก่ตัวให้ได้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องทำความรู้จักกับชั้นห้า เมื่อรู้จักชั้นห้าแล้วก็จะหมดความเห็นแก่ตัว

ปาฐกถาธรรมเรื่อง “ชั้นห้า ที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว” ของท่านเจ้าคุณพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้กล่าวถึงชั้นห้าซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว และวิธีทำลายความเห็นแก่ตัว โดยวิถีทางแห่งพระพุทธศาสนา

ธรรมสภาเห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ จึงจัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งหลาย และหวังว่าจะทำให้ผู้อ่านลด ละ เลิก ความเห็นแก่ตัวได้ในที่สุด

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภา प्रารธนาให้โลกพบกับความสงบสุข

สารบัญ

ขั้นห้ทำ : ชีวิต เป็นอนัตตา	๒
ขั้นห้ทำกับชีวิต	๖
กายใจเป็นอนัตตา	๗
กำเนิดแห่งตัวตน	๘
รูปขั้นห้	๑๒
นาม ๔	๑๔
เวทนาขั้นห้	๑๕
สังขยาขั้นห้	๑๖
สังขารขั้นห้	๑๗
วิญญาณขั้นห้	๑๘
ความเข้าใจในขั้นห้ทำ	๒๐
การเกิด-ดับแห่งขั้นห้ทำ	๒๒
โผฏฐัพพะ	๒๔
ธัมมารมณั	๓๐
อุปาทานขั้นห้	๓๒

ขั้นห้า

ที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว

ท่านสาธุชนผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายประจำวันเสาร์ แห่งภาค
อาสาฬหบูชา เป็นครั้งที่ ๓ นี้ อาตมาจะได้
กล่าวโดยหัวข้อว่า ชีวิต คือขั้นห้า ห้า มีชื่อ
ตัวตน

ครั้งแรกที่สุดก็ได้บรรยายโดยหัวข้อว่า
สิ่งแรกที่ทุกคนจะต้องรู้จักนั้นคือความทุกข์
ถ้าไม่รู้จักความทุกข์ ก็ป่วยการที่จะมานั่งฟัง
ธรรมะ ซึ่งเป็นเรื่องดับทุกข์ ต้องรู้จักความ
ทุกข์จนเห็นว่ามีอยู่อย่างไรจึงจะฟังรู้เรื่อง

ครั้งที่สองก็ว่าการหมดความเห็นแก่ตัว
คือหมดทุกข์ สรุปความให้สั้นลงไปว่า การ
หมดความรู้สึที่เป็นความเห็นแก่ตัวนั้น คือ
ความหมดทุกข์

ส่วนครั้งที่สามนี้ก็จะพูดเรื่องขันธทั้งห้า ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว เมื่อเห็นขันธห้าโดยมิใช่ตัวแล้ว มันก็ไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่มีความเห็นแก่ตัวมันก็หมดทุกขันธ์นั้นแหละ

เป็นอันว่าวันนี้ที่เราจะได้บรรยายเรื่องขันธห้าโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ฝนก็รู้ว่าเป็นเรื่องสำคัญเลยตกลงมา เรื่องขันธห้าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา แต่ว่าคนไม่ค่อยสนใจที่จะศึกษาจะเข้าใจ ก็เลยรู้จักขันธห้ากันแต่เพียงชื่อ แล้วก็มักจะเอาไปใช้เป็นเรื่องพูดเล่น พูดเล่นๆ ยอมรับว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่ก็ไม่ตั้งใจจะสนใจ จะให้เข้าใจ จะให้รู้จัก

ขันธห้า : ชีวิต เป็นอนัตตา

เพราะไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่าขันธห้านั่นเอง จึงไม่เข้าใจพระพุทธศาสนา ขอให้ทุกคนสนใจ พยายามในการที่จะรู้จักสิ่งที่เรียกว่าขันธห้า พูดได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา แต่แล้วก็ไม่มีใครเห็นด้วย หรือเข้าใจว่าสำคัญที่สุด จึงปล่อยกันไปโดยไม่ต้องเข้าใจ รู้จักกันแต่เพียงชื่อก็พอ มันก็เลยไม่รู้จักตัวแท้ของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีใจความสำคัญที่สุดว่า ขันธทั้งห้ามันมิใช่ตัว

ถ้าไม่รู้จักขันธห้า แล้วจะรู้จักความไม่ใชตัวได้อย่างไร มันก็รู้จักไม่ได้ มันก็ไม่รู้จักเรื่องอนัตตา เมื่อไม่รู้จักเรื่องอนัตตาก็ไม่มีทางที่จะรู้จักพระพุทธศาสนา ซึ่งสอนเรื่องอนัตตา ซึ่งศาสนาอื่นเขาไม่สอนกันเรื่องขันธห้าเป็นอนัตตา ขันธทั้งห้าเป็นอนัตตา

ช่วยจำให้แม่นยำว่า ชั้นห้าทำเป็นอนัตตา นี่เป็นหัวใจของพระ
พุทธศาสนา จะเป็นแถวทออย่างพวกเรานี้ก็ดี จะเป็นมหាយานอย่าง
พวกอื่นก็ดี หรือจะเป็นพวกที่สรุปสั้นๆอย่างพวกเซนก็ดี ไม่ทิ้งหลัก
อันนี้ แม้ว่าพวกมหាយานจะมีเรื่องต่างๆมากมายเข้ามา แต่ก็ไม่มีทิ้ง
เรื่องชั้นห้าทำเป็นอนัตตา ดูสูตรที่สำคัญๆของมหាយานทุกสูตร จะพูด
เถลไถลไปถึงเรื่องอะไรที่ไหน สวรรค์วิมานอะไรที่ไหน ในที่สุดก็มา
จบลงด้วยเรื่องชั้นห้าทำเป็นอนัตตา แม้พวกเซนที่ว่าโลดโผนมหัศจรรย์
ก็ยังมีสูตรที่กล่าวด้วยเรื่องชั้นห้าทำเป็นอนัตตา เป็นหลักอยู่นั่นเอง

ขอให้จำไว้ดีกว่าว่าชั้นห้าทำเป็นอนัตตา นี่เป็นคำสรุป หัวใจของ
พุทธศาสนาทั้งหมดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะแบ่งแยกเป็นนิกายไหน หัวใจ
สำคัญยังรักษากันได้ นี่เป็นสิ่งที่ควรจะสนใจ เป็นเรื่องสูงสุดของ
ศาสนา

ศาสนามีมาตามลำดับ สอนกันตามลำดับ สูงขึ้นตามลำดับ
สูงขึ้นตามลำดับ พอเกิดพุทธศาสนาสอนเรื่องสุดยอด คือชั้นห้าทำเป็น
อนัตตา หรือทุกอย่างเป็นอนัตตาก็จบ ไม่มีใครศาสนาไหนจะสอนให้
สูงขึ้นไปกว่านี้ได้ ก็แปลว่าเรื่องศาสนาจบลงที่เรื่องที่เป็นอนัตตา

สิ่งที่เป็นอนัตตาโดยเฉพาะนั้นก็คือ สิ่งที่เรียกว่าชั้นห้า ไม่มี
ตัว เรื่องไม่มีตัว ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า ตัวหรือของตัว ตนหรือของตน
แต่ว่าคนเราไม่ว่ายุคไหนสมัยไหนๆ ยังต้องพูดว่าตัว ว่ามีตัว ว่า
ของตัว ตามภาษาที่ใช้พูดกัน คือภาษามนุษย์ใช้พูดกัน มันต้องพูดว่า
มีตัว จึงจะพูดกันรู้เรื่อง หากพูดว่าไม่มีตัวแก่คนฟังที่มีตัว มันก็เลย
ลำบาก

คิดดูให้ดี พูดเรื่องไม่มีตัวแต่ผู้ฟังเขามีตัว เพราะความรู้สึกว่ามีตัวนั้นมันซึมซับอยู่ในจิตใจของคนทุกคน โดยสัญชาตญาณมันเป็นเช่นนั้น สัญชาตญาณที่หล่อเลี้ยงชีวิตไว้นั้น มันเป็นเรื่องมีตัว ถ้าเราจะพูดกันอย่างภาษาคน ภาษาชาวบ้าน ก็ต้องพูดว่ามีตัว พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสว่ามีตัวเมื่อพูดภาษาคนธรรมดา ท่านก็พูดว่ามีตัวมีตัว

ดูจะเป็นคำแรกก็ได้ ที่ว่าพอพระองค์ตรัสรู้แล้วใหม่ๆ ครั้งหนึ่งมีพวกหนุ่มๆ ลูกคนมั่งมีจำนวนหนึ่ง เทียวติดตามหญิงแพศยาที่หลอกลวงจะเอาตัวมาทำโทษ หรืออะไร เทียวตามไปๆ เผอิญไปพบพระพุทธเจ้าเข้าท่านถามก็ตอบว่า เทียวตามหาผู้หญิง พระพุทธเจ้าก็เลยตรัสว่า นี่จะเทียวตามหาผู้หญิงกันดี หรือว่าตามหาตัวเองกันดีกว่า ท่านก็ยังตรัสภาษาคนว่ามีตัว พวกหนุ่มๆนั้นก็บอกว่า เอ้า.... ถ้าอย่างนั้นหาตัวเองดีกว่า เลิกๆตามหาผู้หญิงกันที

ดูซิ แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ยังต้องตรัสด้วยคำพูดว่ามีตัว ตามหาตัวกันเกิด แล้วก็พูดเรื่องมีตัวเรื่อยๆมา ตัวเป็นที่พึ่งของตัว รักตัว สงวนตัว ตักเตือนตัวด้วยตัว พูดเรื่องตัวนี้สารพัดอย่าง ที่จะต้องพูดกับคนทั่วไป

แต่พอพูดถึงเรื่องธรรมะของพระองค์โดยตรงในชั้นลึก จึงจะพูดว่าไม่มีตัว เช่น มาตรัสกับปัญจวัคคีย์ เรื่องขันธห้ามิใช่ตัว เป็นเหตุให้ปัญจวัคคีย์บรรลุนิพพาน นี่มันพูดเรื่องไม่มีตัวเฉพาะเมื่อพูดความจริง แล้วก็พูดโดยภาษาธรรมะ ภาษาโลกุตตระ และก็ต้องพูดกับคนที่ไม่มีตัวนั้นแหละ มันน่าหัว พูดเรื่องไม่มีตัวกับคนที่ไม่มีตัว

จำไว้ให้ติดข้อนี้มันเป็นอย่างนั้นแหละ มิฉะนั้นจะงงกันไปหมดว่า
 ทำไมพระองค์ก็พูดว่าไม่มีตัว ให้ตัวเป็นที่พึ่งแก่ตัว แล้วมาบอกว่า
 ไม่มีตัว จงแยกกันให้เด็ดขาดว่า พูดว่ามีตัวนั้นพูดภาษาชาวบ้าน
 ชาวเมืองทั่วไป และพูดกับคนธรรมดาสามัญยังรู้สึกว่ามีตัว ถ้าพูดกับ
 ผู้ที่รู้ความจริง สูงขึ้นไป สูงขึ้นไป จึงจะค่อยตรัสว่าไม่มีตัว ไม่มีตัว
 เป็นของว่าง ว่าโลกนี้ว่างจากตัว จากของตัว เข้าใจอย่างนี้ในเมืองตัน
 เสียดก่อนจะได้ไม่งง ฉะนั้นจะเห็นว่าเป็นเรื่องขัดแย้ง หรือเป็นคำพูดที่
 ตลบตะแลง เดียวพูดว่ามีตัว เดียวพูดว่าไม่มีตัว นี่จึงเป็นเรื่องที่จะ
 ต้องศึกษากันให้ดีที่สุด

เดี๋ยวนี้เราจะพูดกันในภาษาธรรม เป็นหลักธรรมสูงสุดในพระ
 พุทธศาสนา จึงมาพูดเรื่องไม่มีตัว ก็คือเรื่องขันธทั้งห้าไม่ใช่ตัว แม้
 ท่านจะได้ฟังว่าขันธห้ามีใช่ตัว แต่ที่ท่านไม่รู้ว่่าขันธห้าคืออะไร ก็
 เท่ากับฟังไม่ถูกนั่นแหละ มันได้แต่ท่องว่ารูปไม่ใช่ตน เวทนาไม่ใช่ตน
 สัญญาไม่ใช่ตน สังขารไม่ใช่ตน วิญญาณไม่ใช่ตน มันก็เท่านั้นแหละ
 แล้วก็มันเท่านั้นแหละ มันไม่ใช่ตนอย่างไร นี่ถ้าจะให้รู้ว่ามันไม่มีตน
 อย่างไร ก็ต้องรู้ว่าขันธห้านั้นคืออะไร ช่วยตั้งใจฟังให้ดีที่สุด ครั้งนี้จะ
 ขอร้อง ขอร้องอย่างยิ่งว่าให้ตั้งใจฟังให้ดีที่สุด ไม่เคยขอร้องสักที่
 ไร่ไหม มาคราวนี้ทำไมมาขอร้องว่าช่วยตั้งใจฟังให้ดีที่สุดเรื่องขันธห้า

ขันธห้า กับ ชีวิต

เบื้องต้นที่จะฟังเป็นคำโครงการที่แน่นอน ก็จะพูดว่าชีวิตนั้นแหละ ไม่ใช่ตัว ชีวิตเรียกรวมๆกันทั้งหมดว่า ชีวิตๆนั้นแหละไม่ใช่ตัว ทีนี้ชีวิตคืออะไร? ชีวิตคือกายกับใจสองอย่าง ยังเนื่องกันอยู่ ยังอาศัยกันอยู่ ยังเป็นไปได้อยู่ก็ยังมีชีวิต ชีวิตไม่ใช่ตัวเพราะกายก็มีชีวิตใจก็มีชีวิต

อ้าว มันมีแต่กายกับใจ ทำไมไปเรียกว่าขันธห้า? เพราะใจๆนั้นมันแยกเป็น ๔ โดยอาการ กายๆนั้นมี ๑ มี ๑ เรียกว่ารูปขันธ ทีนี้ใจ ใจนี้แยกเป็น ๔ ชนิด ๔ อาการ ๔ ลักษณะ เพราะมันทำอาการได้ ๔ อาการ คือ

เมื่อรู้สึกเวทนาสุขทุกข์ นี่ก็เรียกว่าเวทนา

เมื่อมีสัญญาจำอะไรได้ หมายถึงอะไร ก็เรียกว่าสัญญา

เมื่อคิดนึกอะไรได้ขึ้นมา ก็เรียกว่าสังขาร

เมื่อรู้แจ้ง ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็เรียกว่า วิญญาณ

มันจึงมีเวทนา มีสัญญา มีสังขาร มีวิญญาณ ขึ้นมาอีก ๔ คำ แต่ละคำเป็นเพียงอาการของจิต เมื่อมันทำอาการอย่างนั้นเรียกว่าเวทนา เมื่อมันทำอาการอย่างนั้น เรียกว่าสัญญา เมื่อทำอาการอย่างนั้น เรียกว่าสังขาร เมื่อทำอาการอย่างนั้น เรียกว่าวิญญาณ ที่แท้มันก็คือใจ ใจที่คู่กับกาย กายกับใจ

นามกับรูป รูปกับนาม มีสองอย่าง รูปนับเป็นเพียงอย่างเดียว เพราะว่าแม้มันจะมีอะไรหลายอย่าง ก็มีลักษณะอย่างเดียวกันเลย เรียกว่ารูป คือมันแตกง่าย หรือแปรปรวนในทางวัตถุภายนอก

แต่สิ่งที่เรียกว่าใจนั้น มันมีแบ่งออกไปตามอาการของมัน แล้ว
 ใจว่ามันแสดงอาการอย่างไร จำไว้ให้แม่นๆ ว่าแสดงอาการอย่างหนึ่ง
 เรียกว่าเวทนา แสดงอย่างหนึ่งเรียกว่าสัญญา แสดงอาการอย่างหนึ่ง
 เรียกว่าสังขาร แสดงอาการอย่างหนึ่งเรียกว่าวิญญาณ มันก็เลยได้
 เป็นรูป ๑ นาม ๔ รวมกันเป็น ๕ เรียกว่าชั้นที่ ๕ แปลว่า ห้าส่วน
 หรือห้ากอง นี่คือชั้นห้าโดยตัวหนังสือ รู้กันไว้โดยตัวหนังสือก่อน
 แล้วก็พูดให้ละเอียด โดยลักษณะอาการที่จะไปกำหนดจดจำไว้ตรง
 ตามความเป็นจริง

กาย ใจ เป็นอนัตตา

นี้จะพูดให้เลยไปเสียก่อนว่า กายกับใจ ใจแยกเป็น ๔ อย่าง
 กายนับเป็น ๑ อย่าง เลยเป็น ๕ ทั้ง ๕ อย่างนี้ เท่าที่มันพอแล้ว
 ไม่ต้องมีสิ่งที่เรียกว่าตัวตน ตัวตนอะไรก็ไม่ว่า ซึ่งเรียกเอาไว้ว่าตัวตน
 ตัวตนมันเป็นเรื่องที่มาหาไม่มีตัวจริง แต่มันมีในความรู้สึก คนยังไม่
 อยู่ ยังมีอวิชชาอยู่จะรู้สึกอย่างนี้ทั้งนั้น มันจะรู้ว่ามิตัวตนสิ่งหนึ่ง ซึ่ง
 พิเศษประหลาดมหัศจรรย์ ที่ทำให้ชีวิตนี้เป็นไปอย่างนั้น อย่างนี้
 อย่างโน้นได้ แต่ถ้าตามความจริงแล้วไม่ต้องมี มีแต่รูป ๑ กับ
 นาม ๔ เป็นชั้นที่ ๕ แล้วก็ทำอะไรได้หมด จะคิด จะนึก จะรู้สึก
 จะสำคัญมันหมาย จะรู้แจ้งอะไรได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องมีสิ่งที่เรียกว่า
 ตัวตน มีแต่เพียงสองสิ่ง คือกายกับใจก็พอ

หรือว่าจะแยกออกเป็นห้าสิ่ง คือชั้นที่ห้าห้าก็ได้ ไม่ต้องมีสิ่งที่
 ๖ มีแต่กายกับใจ ๒ สิ่ง ไม่ต้องมีสิ่งที่ ๓ ดอก กายกับใจนั้นทำ

อะไรได้หมดทุกอย่าง คิดนึกได้ เข้าใจได้ จนเผลอว่ามีตัวกูเอง ใจมันโง่ไปเอง ชั้นซั่ก็เหมือนกัน จะนับแยกออกเป็นชั้นซั่ทำ มันก็เท่านั้นก็พอแล้ว คิดนึกรู้สึกอะไรได้ทั้งหมด ไม่ต้องมีสิ่งที่เรียกว่าตัวตน แต่คนไปรู้สึกว่ามีตัวตนก็เลยเข้าใจว่ามีสิ่งอื่นนอกไปจากชั้นซั่ทำ แล้วจะเป็นเจ้าของชั้นซั่ทำอะไรไปทำนองนั้น ไปไกลเป็นเรื่องลัทธิอื่นไปเสีย

ในพุทธศาสนาต้องการจะสอนให้รู้ว่า มันมีเพียงนามกับรูปสองอย่างก็พอแล้ว ไม่ต้องมีสิ่งที่สามคือตัวตน หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า มันมีเพียงชั้นซั่ทั้งห้าก็พอแล้ว ไม่ต้องมีสิ่งที่หก นั่นแหละ ชีวิตนี้ประกอบขึ้นด้วยนามและรูป คือกายกับใจ มันจึงไม่ใช่ ชีวิตนี้ประกอบอยู่ด้วยชั้นซั่ทั้งห้า มันเป็นเพียงชั้นซั่ทั้งห้า มันก็มีใช่ตัวตน ขอให้เข้าใจเค้าเงื่อนโดยทั่วไปอย่างนี้ ให้ถูกกันเสียก่อน

กำเนิดแห่งตัวตน

อย่าลืมนึกถึงสิ่งที่เรียกว่า สัญชาตญาณ คือความที่มันรู้สึกได้เอง ไม่ต้องมีใครมาสอน ไม่ต้องมีใครมาสอน มันติดมาในสิ่งที่เรียกว่าชีวิต มากับสิ่งที่เรียกว่าชีวิตเป็นสัญชาตญาณ มันเป็นความรู้ตามแบบของสัญชาตญาณ ซึ่งมันจะต้องรู้อย่างนั้น เรียกว่ารู้สึกก็ได้ เพราะมันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ คือมันโง่มันนั่นแหละ แต่ว่ายอยู่ในห้องแม่ยังไม่แสดงอาการ

พอคลอดออกมาจากห้องแม่แล้ว รู้กิน รู้ดื่ม รู้สอ รอยอะไรต่างๆแล้ว มันก็มีสัญชาตญาณที่จะรู้ได้เองว่านั่นเป็นอย่งนั้น นี่เป็นอย่งนี้ เจริญงอกงามขึ้นมา รู้จักว่าเป็นตัวกู ตัวกู ตัวกูมีอยู่ ตัวกู

ต้องการอาหาร ต้องเที่ยวหาอาหาร ต้องต่อสู้ ต้องหนีภัย ต้อง
 สิบพันธุ์ อย่างนี้เป็นต้น

นี่ตัวกูตัวกูนี้มา เพ็งเกิดขึ้นมาด้วยความรู้สึกของใจ ในเมื่อ
 ทำหน้าที่เป็นสัญญา มันก็ทำหน้าที่เป็นอดีตสัญญา สัญญาว่าตน
 อดีตสัญญา สัญญาว่าหญิง ปุริสสัญญา สัญญาว่าชาย อย่างนี้
 เป็นต้น สัญญานี้มันเพ็งเกิด ตามสัญชาตญาณ ที่ค่อยๆรู้อะไรขึ้นมา

เด็กๆพอมันมีอะไรมากระทบ มันก็จะรู้สึกเหมือนกับว่ามีตนมา
 ทำอะไรแก่ตน มันเกิดความรู้สึกว่าตนเอง จะยกตัวอย่างว่า เช่นว่า
 เด็กเดินไปโดนแก้วหรือโดนเสา มันก็โกรธว่าเสานี้ทำอะไรกู ให้เสา
 ให้แก้วนี้เป็นตัวตนเสียด้วย แล้วก็เตะเสาเตะแก้วนี้ ตามความโกรธนั้น

คิดดูเถิดว่า ความรู้สึกที่ว่าตัวตนตัวตนอย่างนี้ มันมิได้มีอยู่จริง
 แต่มันเพ็งเกิดเพราะความไม่ มีสัญชาตญาณเป็นรากฐานให้เกิดมันก็
 เกิด รู้จักเค้าเรื่องของมันไว้ให้ดีๆ มีสัญชาตญาณติดมาในชีวิต
 สำหรับทำให้รู้สึกว่าเป็นตัวตน เป็นตัวกู พอคลอตออกมา
 สิ่งแวดล้อมทั้งหลายก็ส่งเสริม พ่อแม่พี่น้องคนเลี้ยงทั้งหลายก็
 ส่งเสริมนั้นก็ของแก นี้ก็ของแก พ่อของแก แม่ของแก บ้านของแก
 เรือนของแก ตึกตาของแก อะไรของแก เด็กเขาก็มีตัวตนมากขึ้นๆ
 จนเป็นหนุ่ม เป็นสาว จนแก่จนเฒ่า ก็ไม่อาจจะละความรู้สึกว่าตัวตน
 นี้ได้

นี่จึงมองเห็นว่าตัวตน ตัวตนนี้มันเป็นมาอย่างนี้ มันเกิดมา
 จากความสำคัญผิด ความเข้าใจผิด คือส่วนหนึ่งของชั้นที่ห้าแหละ
 โดยเฉพะ ส่วนที่เรียกว่าสัญญาชั้นที่ สัญญาชั้นที่นั่นแหละ มันสัญญา

มันหมายถึงไปตามอวิชชา มันจึงเลยเกิดตัวตน สัญญาเข้มข้นสูงสุดมัน ก็เกิดตัวตนสูงสุด แล้วก็เกิดเป็นประจํานี้ เราจึงมีความรู้สึกว่าตัวตน อย่างนั้น ตัวตนอย่างนี้อยู่ตลอดเวลา นี่ตัวตนเป็นของมายา แต่ กลายเป็นของมีอิทธิพลให้แกจิตใจ ทำให้เกิดความทุกข์อย่างยิ่งเหลือ ประมาณ

นี่สนใจไว้อย่างนี้ก่อน แล้วก็พุดกันให้ละเอียดจนเห็นว่ามันเป็น เรื่องบ้าหลังอะไรก็ไม่รู้ของอวิชชา ให้เกิดตณหา ให้เกิดอุปาทาน จนเกิดความรู้สึกว่ามีตัวตน มีตัวตน เราจึงต้องรู้จักขั้นห้า หรือจะ เรียกให้สั้นว่า นามรูป มีเพียงสอง รูปธรรม นามธรรม มีเพียงสอง ก็ได้ รวมแล้วก็เรียกว่า ชีวิต แยกออกไปเป็นห้า คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็ได้ เพราะสิ่งที่เรียกว่าใจนั้น แยกออกได้ เป็นสี่ มันเลยได้เป็นห้า มันมีเพียงขั้นห้า

เมื่อรวมกันอยู่ ยังไม่แยกกัน ทำอะไรไปด้วยกันได้ก็เรียกว่า ชีวิต แล้วในตัวชีวิตนั้นมีตัวใจอยู่ตัวหนึ่ง คือตัวสัญญาสำคัญผิด แล้วก็เกิดตัวตน มันเลยเกิดเป็นเรื่องเกินเข้ามา เป็นเรื่องที่สามนอกจาก นามรูป เป็นเรื่องที่หกนอกจากขั้นห้า นี่เข้าใจไว้อย่างนี้ จะช่วยได้ มากที่สุด ที่จะเข้าใจถึงหัวใจของพระพุทธศาสนา

สรุปความให้รู้ข้อที่ว่า ชีวิตนี้ประกอบอยู่ด้วยขั้นห้า คือรูป อย่างหนึ่งในส่วนฝ่ายรูป แล้วก็เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อีก สี่ส่วนในส่วนนาม รวมกันเป็นห้า ถ้ามันเป็นขั้นห้าโดยที่ตาม ธรรมชาติไม่เกิดความโง่เอามาเป็นตัวตน ก็ไม่มีปัญหา แผลงเดี้ยวนี้ มันเกิดเอามาเป็นตัวตน มันก็เกิดปัญหา

ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นว่ามีตบาคนิ้วมือเจ็บ ก็แปลว่ามันเกิดเรื่องอยู่ที่รูปชั้น รูปชั้นข้างนอกคือมิด รูปชั้นข้างในคือเนื้อ แล้วมันบาคเอาก็เจ็บ มันควรจะรู้ว่ามิดบาคนิ้วมือ คือ รูปชั้นสองอย่างกระทำแก่กัน นี่ถ้ารู้แบบนี้มันก็เป็นชั้นลัวนๆ แต่เดี๋ยวนี้มันไม่รู้แบบนี้ มันรู้ว่า มิดบาคกู ไม่ใช่มีตบาคนิ้วมือ ไม่ใช่เหล็กอันหนึ่งผ่าเข้าไปในเนื้อ

มันกลายเป็นความรู้สึกว่ามีตบาคกู กูมันเพิ่งเกิดขึ้นมา แล้วก็มาเกิดขึ้นแก่นิ้วมือนิดเดียว แล้วก็ยังรู้สึกไปได้อีกหลายอย่างเป็นกูไปทั้งนั้นแหละ ความเจ็บก็ของกู อะไรก็ของกูนี้ อย่างนี้เขาไม่เรียกว่าชั้นห้าๆ เขาเรียกว่า อุปาทานชั้น ถ้ามันเป็นชั้นห้าอยู่ตามธรรมชาติก็ไม่มีไร ไม่มีกูที่จะเจ็บจะปวดอะไร จะทุกข์อะไร แต่พอเอามาเป็นของกู เอาชั้นห้ามาเป็นของกู มันก็เจ็บปวดที่กู เป็นทุกข์ที่กู

นี่ชั้นห้าๆ ไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าเป็นอุปาทานชั้นห้า คือ ชั้นห้าที่มีความรู้สึกว่ามีกูเข้าไปยึดถือเอาแล้ว มันก็เป็นปัญหา แล้วก็มีความทุกข์ ความทุกข์เกิดขึ้นเพราะเหตุนี้ เราจะรู้เรื่องความทุกข์ก็ต้องรู้เรื่องนี้ จะได้ว่าจนว่าชั้นห้ามันธรรมชาติ อุปาทานชั้นห้านี้ความโง่เข้าไปครอบเอา เอาขึ้นมาเป็นตัวกู

นี่คำเจื่อนย่อๆ เป็นอย่างนี้ก่อน ชั้นห้ามีตามธรรมชาติ เป็นไปตามธรรมชาติ แต่ในชั้นห้ามันมันมีตัวโง่อยู่ตัวหนึ่ง ในขณะที่เป็นสัญญา สัญญาหมายมันสำคัญผิด เป็นตัวเป็นตน เป็นสุขเป็นทุกข์ เป็นอะไรก็แล้วแต่มันจะสัญญา มันจึงเกิดปัญหาขึ้นมาเพราะความโง่ อวิชชาสร้างขึ้นมา ตัวตนนี้ อวิชชาสร้างขึ้นมา

ขันธกับอุปาทานขันธ

เอาละ ทีนี้เรารู้จักแยกกันเสียซิ ถ้าจะให้รู้เรื่องจริงต้องรู้จักแยกกันว่า ถ้าขันธห้าตัวนั้นมันเป็นอย่างไร ขันธห้าที่มีอุปาทานเข้าไปจับฉวยเอาแล้วนั้นเป็นอย่างไร ชื่อมันก็ต่างกัน ขันธ ขันธห้าตัวๆ นี้คือขันธห้าตัวๆ ถ้าอุปาทานขันธห้า ที่สวดอยู่ว่า สิ่งขิตเตนะ ปัญญาทานะขันธา ทุกขา นี้ ทำนี้มันมิใช่ขันธห้าตัวเสียแล้ว มันเป็นขันธที่อุปาทานเข้าไปยึดครองเอา ยึดถือเอา เป็นตัวตนหรือเป็นของตน ขันธห้า คือขันธห้าตัวๆ ไม่มีอุปาทานเข้าไปเกี่ยวข้อง อุปาทานขันธห้าตัวนั้น เป็นขันธห้าที่อุปาทานเข้าไปจับเอาว่าเป็นของตน รู้จักแยกอย่างนี้แล้วจะเข้าใจ ถ้าไม่รู้รู้จักแยกอย่างนี้เป็นเหมือนกันหมด แล้วก็จะไม่เข้าใจ

รูปขันธ

รูปขันธ คือส่วนที่เป็นรูป เป็นร่างกาย เขาแจกเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ มหาภูตรูป ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบกันเข้าเป็นส่วน คือเป็นเนื้อหนังร่างกาย แล้วมันประหลาดที่ว่า ในเนื้อหนังร่างกายนั้นที่เรียกว่ากายนั้น มันมีสิ่งที่รู้สึกได้อยู่ด้วย คือประสาท ประสาททั้งห้า มันมีในส่วนของประสาทรวมอยู่ในรูปกายนั้นด้วย มันไม่ใช่กายล้วนๆ เหมือนก้อนหิน มันเป็นกายชนิดที่มีความรู้สึกเป็นประสาทรวมอยู่ด้วย แล้วมันยังมีอะไรประกอบอยู่ส่วนที่เป็นรูป มีลักษณะอย่างนั้น ลักษณะอย่างนี้ มีภาพ มีอาการ มีเคลื่อนไหว มีอะไรอยู่ในสิ่งที่เรียกว่ารูปนั้นด้วย เอาละ รวมทั้งหมดเรียกว่ารูปๆ

รูปคือส่วนที่เป็นกาย และมีส่วนสำคัญที่สุดรวมอยู่ในนั้นคือ
 ประสาท ประสาท เป็นประสาทที่สามารถรับสัมผัสได้ทั้งห้าทาง คือ
 ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ห้าทาง ส่วนรูปนี้มันมีห้า
 ทางไม่เลยไปถึงใจ ประสาททั้งห้า ทางตา หู จมูก ลิ้น กายนี้ในกาย
 มีประสาททั้งห้า เป็นที่ตั้งแห่งอุปาทานให้เกิดว่าตัวกู-ตัวกู ถ้า
 ประสาทมันรู้สึกตามธรรมชาติ มันโง่ว่ากูรู้สึก

คิดดูซิ ประสาทรู้สึกได้เองตามธรรมชาติ แต่ความโง่วิชชามัน
 เข้าไปสวมว่ากู กูเป็นความรู้สึก อย่างนี้อาปราสาทนั้นแหละเป็นตัวกู
 มันก็เท่ากับเอากายล้วนๆ นั้นแหละเป็นตัวกู เรียกว่ารูปชั้นนี้ มัน
 ถูกทำให้มีอุปาทานยึดครองเสียแล้ว เป็นอุปาทานชั้นเสียแล้ว คือมี
 ตัวกูเสียแล้ว

แต่มันจะเป็นชั้นๆ เฉยๆ ไม่มีอุปาทานก็ดี จะเป็นชั้นๆ ที่มี
 อุปาทานยึดครองแล้วก็ดี รวมแล้วก็เรียกว่า รูปชั้นๆ ทั้งนั้น เป็น
 รูปชั้นๆ ทั้งนั้น รูปชั้นๆ จะเป็นชั้นๆ ล้วนๆ ก็ได้ ชั้นๆ ที่มีอุปาทาน
 ยึดครองก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ที่เราพูดกันจะหมายถึงอุปาทานชั้นๆ ถ้า
 เป็นชั้นๆ เฉยๆ เป็นรูปชั้นๆ เฉยๆ มันไม่มีเรื่อง แต่ถ้าเป็นอุปาทาน
 ชั้นๆ ยึดถือว่ารูปของกูเมื่อไร มีอะไรมากระทำแก่รูป มันก็มีปัญหา มี
 ความเจ็บปวดของกู มีอะไรของกูนี้ รู้ว่าเรื่องรูปชั้นๆ เป็นอย่างนี้ คือ
 ส่วนที่เป็นเนื้อหนัง เป็นร่างกายประกอบอยู่ด้วยธาตุทั้งสี่ มีคุณสมบัติ
 เป็นประสาทรู้สึกอะไรได้ นี้เรียกว่ารูปชั้นๆ รูปชั้นๆ ข้อที่ ๑

พินัย ๔

ที่นี้ก็มาถึงส่วนพินัยที่มีอยู่ ๔ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่เป็นหลักที่จำกันง่าย ๆ ว่า เวทนา เวทนามีคือ เมื่อมันรู้สึก มันรู้สึกต่อสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ระบบประสาทก็ได้ ภาษาบาลีจำไว้ง่าย ๆ จำไว้ง่าย ๆ ภาษาบาลีมันง่าย เมื่อมันทำหน้าที่รู้สึก เขาเรียกว่าเวทติ, เมื่อใดมันทำหน้าที่เวทติ เมื่อนั้นเป็นเวทนา, เมื่อใดมันทำหน้าที่ สัญชานาติ เมื่อนั้นมันเป็นสัญญา, เมื่อใดมันทำหน้าที่สังขโรติ เมื่อนั้นมันเป็นสังขาร, เมื่อใดมันทำหน้าที่วิชานาติ เมื่อนั้นมันเป็น วิญญาณ ถ้าใครเคยเรียนบาลีมาแล้วจำง่ายที่สุด เป็นเวทนาเมื่อมัน ทำหน้าที่เวทติ เป็นสัญญาเมื่อมันทำหน้าที่สัญชานาติ เป็นสังขารเมื่อ มันทำหน้าที่สังขโรติ เป็นวิญญาณเมื่อมันทำหน้าที่วิชานาติ คนที่ไม่เคยเรียนบาลีมันยุ่งยากหน่อย แต่ก็พอจะเห็นเค้าเงื่อน มันมี รูปศัพท์เหมือนกัน

เวทติ เวทะ คือรู้อารมณ์ เวทติ ก็เกิดเวทนา สัญชานาติ ก็คือสัญญาเกิดความรู้ รู้ทั่วถึงว่าเป็นอย่างไร แล้วสังขโรติ สังขระนี้ สังขระนี้คือสังขาร แล้วทำหน้าที่ วิชานาติ ก็เป็นวิญญาณ คนที่รู้บาลี จำ ๔ คำนี้ไว้ให้ดีๆ มันง่ายที่สุดว่า เวทติก็เวทนา สัญชานาติก็คือ สัญญา สังขโรติก็สังขาร วิชานาติก็วิญญาณ

เวทนาชั้นที่

เอ้า ทีนี้ก็ดูกันที่เวทนา เวทาก็เป็นเวทนา จิตมันทำหน้าที่นี้
 ได้เอง ตามธรรมชาติของจิต ดังบอกแล้วข้างต้นว่า จิตทำอาการหรือ
 หน้าที่ หรือลักษณะได้ ๔ คือเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทำ
 หน้าที่นี้เรียกว่าเวทนา ก็คือรู้อารมณ์ที่มากกระทบ ทำได้เอง เวทนานี้ก็
 แจกไปตามรสชาติของสิ่งที่มากกระทบ เป็นสุขเวทนา เป็นทุกขเวทนา
 เป็นอุทุกขมสุขเวทนา แต่แล้วก็เหมือนกันแหละ เป็นเวทนาเหมือน
 กันแหละ เวทนาเหมือนกันหมด

นี่ที่นี้มันก็มีอยู่ว่า ถ้าเวทนานั้น มันมีความโง่ว่าตัวกูเข้าไปจับ
 ฉวยเอา มันก็กูเวทนา กูเป็นผู้ทำเวทนา กูรู้สึกต่อเวทนา พุตภาษา
 ดื้อๆที่อูๆก็กูเวทนาการก็แล้วกัน ไม่ใช่เวทนาของเวทนา ตามธรรมชาติ
 ของเวทนา คือตามธรรมชาติของจิต ที่มันรู้จักเวทนาได้ด้วยตัวมัน
 เอง ตัวจิตมันหน้าที่เวทนา รู้เวทนา แต่ที่นี้โอวิขาหรือความโง่เข้า
 ครอบงำเข้าสิงเขาเป็นอุปาทาน ว่ากูต่างหาก ว่ากูต่างหากที่เวทนา
 ไม่ใช่เวทนาตามธรรมชาติของจิต เวทนาอย่างนี้เรียกว่าเวทनुปาทาน-
 ชั้นที่ เช่นเดียวกับรูปชั้นที่ ถ้ามีอุปาทานเข้าไปยึดครอง เรียกว่า
 รูปอุปาทานชั้นที่

เวทนาล้วนๆนี้ก็เหมือนกัน ถ้ามีอุปาทานยึดครองแล้วก็เปลี่ยน
 ชื่อเป็นเวทनुปาทานชั้นที่ เมื่อเกิดความรู้สึกเป็นตัวกู ตัวกูผู้เวทนา
 แล้วเวทนานั้นก็กลายเป็นเวทनुปาทานชั้นที่ ถ้ามันรู้สึกอยู่ตาม
 ธรรมชาติ มันก็เป็นเวทนาชั้นที่เฉยๆ ถ้าอุปาทานเข้าไปปนอยู่อย่าง
 แน่นแน่น ก็เรียกว่าเวทनुปาทานชั้นที่ คือเวทนาชั้นที่มีอุปาทาน
 เข้าไปจับฉวยเอาแล้ว

นี้รู้ๆกันไว้ให้ตีว่ามีสองๆเสมอ คือรูปกับรูปุบาทานชั้น์ เวทนา ก็เวทนูบาทานชั้น์ สัณญาก็สัณญูบาทานชั้น์ สังขารก็สังขารู-
 ปาทานชั้น์ วิญญาณก็วิญญูบาทานชั้น์ มันมีเติมคำว่า อุบาทาน-
 ชั้น์เข้าไปข้างท้ายแล้วก็หมายความว่า ชั้น์นั้นถูกยึดถือด้วยอุบาทาน
 แล้ว

ในเรื่องเวทนานี้มันก็ความโง่ที่มีอยู่ปรุงร้งขึ้นมาเป็นตัวกู กูเวทนา
 กูรู้สึกเวทนา แล้วโง่ต่อไป เวทนานั้นก็เป็นของกู เวทนาเป็นตัวกู
 เวทนาเป็นของกู อย่างนี้เรียกว่าเวทนูบาทานชั้น์ ถ้ามันยังเป็นเพียง
 เวทนาเฉยๆ ไม่มีเรื่อง ยังไม่มีเรื่อง ยังไม่เจ็บปวด หรือไม่มี
 ความรู้สึกยินดี ยินร้ายอะไร แต่พอมันเป็นเวทนูบาทานชั้น์ แล้วก็
 ได้การ ทุกข์ก็เป็นทุกข์ สุขก็เป็นสุข นี้เรียกว่าเวทนาชั้น์ เมื่อจิตทำ
 หน้าที่รู้สึกผลของอารมณ์ที่มากระทบ เรียกว่าเวทนูบาทานชั้น์

สัณญูชาชั้น์

อ้าว ทีนี้ที่ ๒ เรียกว่าสัณญา เรื่องของใจ เรื่องที่สองเรียกว่า
 สัณญา สัณฆานาติ สัณญานี้ก็จิตทำตัวเอง จิตสามารถทำตัวเองโดย
 ไม่ต้องมีตัวตน เมื่อจิตมันสวดยเวทนา หรือว่ามันสักว่ามากระทบ
 เช่น รูปมากระทบตา เป็นต้น ก็มีสัณญา จำได้เองว่าเป็นอะไร หมาย
 มันได้ว่าเป็นอะไร เช่นเห็นต้นไม้ เห็นดอกไม้ เห็นก้อนหิน เห็นอะไร
 มีสัณญาว่าเป็นอย่างนั้น แล้วก็สำคัญว่าเป็นอย่างนั้น สัณญา
 นั้นแหละตามธรรมชาตินั้น มันรู้สึกได้เองอย่างนั้น ไม่ต้องมีตัวกู
 เข้ามาเป็นผู้รู้สึก

แต่ตามธรรมชาติ ธรรมชาติของคนที่ไม่รู้ มันก็มีตัวกุเกิดขึ้น รู้สึกว่าตัวกูต่างหากที่สัญญา กูทำสัญญา ตัวกูทำสัญญา จำได้หมายรู้และหมายมั่นนี้เป็นจิตทำได้เองในสวนสัญญา แต่ว่ามันมีอุปาทานเข้าไปครอบงำจิตจิตจึงสำคัญเป็นตัวกูผู้ทำสัญญา มีตัวกูอีกอันหนึ่งเข้ามาสัญญา เข้ามาเป็นผู้ทำสัญญา จะเรียกว่าตัวจิตเองมันเป็นตัวกูหรือมีตัวกูต่างหากมาทำให้จิตรู้ มันก็มีผลเท่ากันแหละ คือมันเกิดตัวกูขึ้นมา ก็เรียกว่าสัญญาอุปาทานชั้น

สัญญาชั้นนี้แจกเป็นตามคุณสมบัติของมัน ตามลักษณะที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ตามอายตนะภายนอกมาเกี่ยวข้อง รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ชัมมารมณ ก็เรียกว่า รูปสัญญา สัทธสัญญา คันธสัญญา รสสัญญา โผฏฐัพพสัญญา ชัมมสัญญา สัญญานี้แจกเป็น ๖ อย่าง ตามสิ่งที่เข้ามากระทบ แจกไปตามนั้น

สัญญาความรู้สึกอย่างนี้เป็นสัญญาอุปาทานชั้น คือมันมีความรู้สึกว่าตัวกูเป็นผู้สัญญา สัญญาเฉยๆก็เป็นตามธรรมชาติ แต่ถ้ามีอุปาทานเข้าไปยึดครอง มันก็เป็นสัญญาอุปาทานชั้น เป็นตัวกูผู้ทำสัญญา นี่เป็นคู่ขึ้นมาอีกแหละ สัญญาชั้นอย่างหนึ่ง สัญญาอุปาทานชั้นอย่างหนึ่ง

สังขารชั้น

ทีนี้ก็มาถึงเรื่องที่สามฝ่ายใจ ก็คือสังขาร สังขารชั้น ถ้านับแต่ฝ่ายใจก็เป็นเรื่องที่ ๓ ถ้านับทั้งหมดก็เป็นเรื่องที่ ๔ สังขโรติ แล้วก็สังขาร สังขารโ สังขารา จิตคิดนึกได้เองไปตามธรรมชาติของจิต แต่

อุปาทานทำให้เกิดความรู้สึก กูคิด กูคิด ไม่ใช่จิตคิดตามธรรมชาติ มันก็เกิดตัวกูเข้ามาครอบงำเอาสังขาร หรือความคิดนั้นเป็นตัวกูคิด หรือเป็นความคิดของกูก็ตาม สังขารอย่างนี้แจกไปตามคุณสมบัติของสิ่งนั้นๆ จึงเกิดเป็นกุศล เป็นอกุศล เป็นอภัยากฤต สังขารนี้แจกเป็นสาม ตามคุณค่าของสิ่งที่มากระทบ มันก็เป็นสังขารชั้นๆ และสังขารอุปาทานชั้นๆ เป็นคู่หนึ่งอีก เป็นเรื่องของสังขาร

วิญญานชั้นๆ

เรื่องที่ ๔ ของใจ หรือเรื่องที่ ๕ ของทั้งหมด วิญญานชั้นๆ เมื่อทำวิชานาติ คือรู้แจ้งต่ออารมณ์นั้นๆ โดยอาศัย ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันก็เป็นวิญญานชั้นๆมันทำได้เอง เพราะว่าตามันมีประสาทตา รูปร่างที่มากกระทบได้เอง หูมีประสาทหู รู้เสียงที่มากกระทบได้เอง จมูก มีประสาทจมูก รู้สิ่งที่มากกระทบจมูกได้เอง ลิ้นก็มีประสาทลิ้น รู้รสได้เอง ผิวกายก็มีประสาทกาย มันก็รู้ได้เอง ที่จิตมันก็มีส่วนที่รู้ ทำนองประสาทอย่างนั้น แต่เขาไม่เรียกประสาทก็มี มันจิตหรือใจ ก็ตาม มันก็รู้ได้เอง นี่เรียกว่าวิญญานชั้นๆมันรู้ได้ตามธรรมชาติของมันเอง แต่ก็มีอวิชชาทำให้เกิดอุปาทานว่ากู-กู เช่น ตาเห็นรูปก็ว่ากูเห็น หูได้ยินเสียงมันก็ว่ากูได้ยินเสียง ไม่ใช่หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่นก็ว่ากูได้กลิ่น นั่นลิ้นได้รสก็ว่ากูได้รส กายได้สัมผัสทางผิวกายก็ว่ากูสัมผัสผิวกาย ใจรู้สึกสัมผัสมารมณก็ว่ากูรู้สึกสัมผัสมารมณ

วิญญานนี้ก็แจกไปตามอายตนะภายใน จักขุวิญญาน โสตวิญญาน ฆานวิญญาน ชิวหาวิญญาน กายวิญญาน มโนวิญญาน

นี้สังเกตดูได้ดิ้นะ ว่ามันแจกกันอย่าง ถ้ารูปนี้ก็ไม่ต้องแจกกี่ได้ หรือ ถ้าแจกกี่จะละเอียดมากมายเป็น ๒๘ เป็นอะไรกันต่างๆ รวมความ ว่ารูปอย่างเดียวกันก็พอ ถ้าเวทนา ก็แจกเป็นสุข ทุกข์ อทุกขมสุขสังขญา ก็แจกไปตามอายตนะภายนอกในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ใน โผฏฐัพพะ ชัมมารมณฺ์ สังขารก็แจกไปตามคุณค่าสมบัติ เป็นกุศล เป็นอกุศล เป็นอภัยกฤต วิญญาณก็แจกไปตามอายตนะภายใน คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

รู้เรื่องทั้ง ๔ เรื่องนี้ที่เป็นของใจ ว่ามันรวมเรียกว่าใจ มีอาการ แสดงได้ ๔ อย่างหรือบทบาท จึงมีคำว่า เวทนา สังขญา สังขาร วิญญาณ เกิดขึ้น นี่คือขั้นซั้ทำ เมื่อไม่ถูกยึดถือเอาด้วยอุปาทานก็ เรียกว่าขั้นซั้ทำ เมื่อถูกยึดถือเอาด้วยอุปาทาน ก็เรียกว่าอุปาทาน ขั้นซั้ทำ เป็นเรื่องที่มีอยู่จริงยิ่งกว่าจริงทุกวันนี้ตลอดเวลา แต่เราก็ ไม่รู้จัก เพราะเราอยากจะรู้จักแต่เพียงชื่อว่า รูป เวทนา สังขญา สังขาร วิญญาณ

ฉะนั้นขอมารู้กันเสียใหม่ รู้จริงๆลงไปที่ว่า รูปนั้นคืออะไร เวทนาคืออะไร สังขญาคืออะไร สังขารคืออะไร วิญญาณคืออะไร เมื่อมันเกิดขึ้นจริงๆ ก็ให้รู้สึกรู้จักด้วยจิต หรือว่าถ้าเมื่อมันได้เป็น ตัวกูเสียแล้วไม่ใช่ขั้นซั้ตามธรรมชาติเสียแล้ว ก็ให้รู้ว่าเดี๋ยวนี้มันเป็น อุปาทานขั้นซั้เสียแล้ว ก็จะไม่เสียทีที่เราสวดกันทุกวัน อุปาทานขั้นซั้ เป็นตัวทุกข์

ถ้ายังเป็นขั้นซั้เฉยๆ ยังไม่เป็นทุกข์ชนิดที่เจ็บปวด มันเป็น เพียงว่าลักษณะแห่งความทุกข์เพราะมันเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าพอเป็น

อุปาทานขั้นแล้ว มันกัดหัวใจทันที เป็นทุกข์ที่เจ็บปวด เรียกว่า ทุกขอริยสังข์ ถ้ามันเป็นเพียงมีลักษณะทุกข์ ยังไม่กัด นี่ก็เรียกว่า ทุกขลักษณะขั้นทั่วๆไป ชาติทั่วๆไป ยังไม่ได้ถูกยึดเอาเป็นตัวตน มันก็เป็นตามธรรมชาติ เรียกว่า มีทุกขลักษณะยังไม่กัดให้เจ็บปวด แต่พอไปจับเอามาเป็นตัวกู-ของกู มันกลายเป็นทุกขอริยสังข์ คือกัด ให้เจ็บปวด

แม้แต่ความทุกข์มันก็ยังมีความหมาย ๒ อย่าง ทุกขลักษณะ มีลักษณะแห่งความทุกข์ เห็นได้ว่าเป็นทุกข์ทนายาก ที่นี้ถ้าว่าได้จับเอา ด้วยอุปาทานแล้ว มันกลายเป็นทุกข์ที่เจ็บปวดขึ้นในความรู้สึกของ จิตใจ นี่เป็นทุกข์ในอริยสังข์ เป็นทุกขอริยสังข์ คือความจริงของ ทุกข์ที่มีอยู่ในชีวิตจิตใจ

ความเข้าใจในขั้นห้า

นี้เรียกว่าขั้นห้า ขั้นห้า คนรู้จักขั้นห้ากันมาก่อน ก่อน พระพุทธเจ้าเกิดนะ คนเขาก็รู้จักขั้นห้า อย่าเข้าใจเอาเอง ว่าพระ-พุทธเจ้าเพิ่งสอนเรื่องขั้นห้าอย่างนั้น ขั้นห้าอย่างนี้ ขั้นห้าเป็น อย่างไร เรียกกันเป็นขั้นห้า ขั้นห้า นั้น เขารู้จักกันอยู่ตั้งแต่ก่อน พระพุทธเจ้าเกิด แต่เขาไม่รู้ว่าขั้นห้า นั้นเป็นอนัตตา คนเหล่านั้น ก่อนโน้นเอาขั้นห้าเป็นอัตตา เป็นมีตัวกูเป็นอัตตาเสมอไป อากา-รแห่งขั้นห้าทั้งห้าล้วนๆนั้น เขารู้จักกันมาก่อนพระพุทธเจ้าจะเกิด เห็น ได้ง่ายๆ เช่น พอพระพุทธเจ้ามาสอนปัญจวัคคีย์ ท่านไม่ต้องมาสอน ว่ารูปคืออะไร เวทนาคืออะไร สัญญาคืออะไร ไม่ต้องสอนเห็นใหม่

ในลักษณะลักษณะสูตร มาถึงก็พูดว่า รูปเป็นอนัตตา เวทนา เป็นอนัตตา สัญญาอนัตตา สังขารอนัตตา วิญญาณอนัตตา อย่างนี้ ไม่ต้องบอกว่ารูปคืออะไรอย่างไร เวทนาอย่างไร เพราะเขารู้กันอยู่แล้ว แต่รู้ผิด รู้เป็นอัตตาไปเสีย

พระพุทธรูปเจ้าก็มาบอกแต่เพียงว่ารูปเป็นอนัตตา รูปอย่างที่แก่ รู้ๆอยู่นั้นแหละ ที่แก่กว่าเป็นอัตตานั้นเป็นอนัตตา เวทนาเป็นอนัตตา สัญญาเป็นอนัตตา สังขารเป็นอนัตตา วิญญาณเป็นอนัตตา นี้อย่า เข้าใจว่าเรื่องนี้ไม่ใช่มนุษย์ไม่รู้ มันรู้แต่ว่ารู้ผิด มันรู้ว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร นั้นเป็นอัตตา จนกว่าพระพุทธรูปเจ้าจะเกิดขึ้นมา จึง มาสอนให้รู้ว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอนัตตา

พูดอย่างนี้มันก็เสี่ยงต่อการถูกด่า เพราะมีคนบางคนนั้นเขา เข้าใจว่าอย่างนั้น เขายกย่องพระพุทธรูปเจ้าจนลืมตัวไปเอง จะให้รู้อะไร เสียหมด เพิ่งมารู้มาสอนเมื่อพระพุทธรูปเจ้าเกิด นี่รามาสังเกตเห็นว่า เขารู้กันอยู่ก่อนพระพุทธรูปเจ้า แต่มันรู้ผิด เขารู้ว่าขันธิ์ทั้งห้าเป็นอัตตา ขันธิ์ห้าเป็นอย่างไรมันเขารู้แล้ว แล้วก็เอาเป็นอัตตา พระพุทธรูปเจ้ามา สอนว่าเป็นอนัตตา มันจึงเปลี่ยน เปลี่ยนตรงกันข้าม

นี่ก็ควรจะรู้จักไว้ด้วยว่า เป็นเรื่องที่มนุษย์รู้จักกันอยู่ก่อนแล้ว แต่รู้จักผิดๆ รู้จักเป็นอัตตาไปเสีย อย่างที่เรารู้เป็นตัวกูนั้น อย่างที่ เราทุกคนรู้ตามธรรมชาติที่ไม่ได้เรียนธรรมะ พอตาเห็นรูปก็ว่ากูเห็น รูป หูได้ยินเสียงว่ากูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่นก็ว่ากูได้กลิ่น เอามาเป็น ของกู กูอย่างนี้เสียหมด

พอเป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณนั้น ก็เป็น
ตัวกูไปเสียหมด กุเวทนา กุสัญญา กุสังขาร กุวิญญาณ คือกูทำ
หน้าที่นั้นแล้วทำเป็นของกูเสียด้วย มันก็เลยเป็นทุกข์หนักเข้าไปอีก

การเกิด-ดับแห่งขันธห้า

ที่ต้องรู้อีกอย่างหนึ่งก็คือ ขันธทั้งห้านี้มันก็เกิดดับ เกิดดับที่จะ
เรียกได้ว่าขันธทั้งห้านี้ ก็ต่อเมื่อมันทำหน้าที่ เมื่อรูปมันทำหน้าที่ของ
รูป เช่น ตาเห็นรูป หูฟังเสียง ฯลฯ ก็ตามนี้ ก็เรียกว่ารูปขันธเกิด
ถ้าไม่ทำหน้าที่ก็เรียกว่ามันดับไปเป็นธาตุอยู่ ยังไม่เป็นขันธ

เวทนามก็เหมือนกัน เมื่อมันไม่ทำหน้าที่ เวทนารู้สึกอะไร มันก็
ยังไม่มีเวทนาขันธ พอทำหน้าที่รู้สึกอะไรก็เป็นเวทนาขันธ ในเมื่อมัน
ไม่ทำหน้าที่เป็นเวทนาขันธ มันก็เป็นสักว่าธาตุๆตามธรรมชาติ

ธาตุอย่างนี้ บางคนจะไม่เข้าใจก็ได้เพราะไม่เคยได้ยิน เคย
ได้ยินแต่ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ นั้นก็เหมือนกันแหละ เมื่อมันไม่ทำ
หน้าที่รูปขันธ มันก็เป็นธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่อเวทนายังไม่ทำ
หน้าที่เวทนามันก็เป็นธาตุ เป็นเวทนาธาตุ แล้วก็มีสัญญาธาตุ สังขาร
ธาตุ วิญญาณธาตุ ซึ่งไม่เคยได้ยินกัน เวทนาธาตุ สัญญาธาตุ
วิญญาณธาตุ ไม่ค่อยเคยได้ยิน ก็เป็นธาตุตามธรรมชาติ เช่นที่เรียก
ว่า ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ เมื่อไม่ทำหน้าที่เป็นรูปขันธก็เป็น
สักว่าธาตุทั้ง ๔ นั้น เมื่อไม่ทำหน้าที่เวทนามก็เป็นที่สักว่าเวทนาธาตุ
พร้อมอยู่ตามธรรมชาติ หรือสัญญาธาตุตามธรรมชาติ สังขารธาตุ
ตามธรรมชาติ วิญญาณธาตุตามธรรมชาติ เมื่อไม่ทำหน้าที่ก็ยังไม่

ไม่เรียกว่าชั้น ต่อเมื่อทำหน้าที่ที่เรียกว่าชั้น รู้ไว้เสียว่ามันไม่ได้ตาย มันไม่ต้องตาย มันมีอยู่ในฐานะเป็นธาตุตามธรรมชาติ แต่พอทำหน้าที่ขึ้นมา ก็เรียกว่า รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น

ครั้นทำหน้าที่แล้วมีความโง่เข้ามายึดถือเอาเป็นตัวกู-ของกู มันก็กลายเป็น รูปุปาทานชั้น เวทนุปาทานชั้น สัญญุปาทานชั้น สังขารุปาทานชั้น วิญญาณุปาทานชั้น นี่แหละจะเป็นทุกข์ จะเป็นตัวทุกข์ เมื่อไม่ได้ทำหน้าที่ที่เรียกว่าเป็นธาตุ พอทำหน้าที่ก็เป็นชั้น

เอ้า ทีนี้ก็มาดูให้ชัด ให้ชัดลงไปว่ามันเป็นชั้นที่นั่นมันเป็นอย่างไรรูปชั้น เมื่อทำหน้าที่ตามธรรมชาตินั้นมันทำหน้าที่อย่างไร? ก็บอกแล้วว่าเมื่อทำหน้าที่จึงจะเป็นชั้น ทีนี้มาดูกันให้เห็นชัดว่ามันทำหน้าที่อย่างไร จึงเกิดเป็นชั้นขึ้นมา มันก็ทำหน้าที่ทางทวารทั้ง ๖ คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แต่ว่าในอย่างหนึ่งๆนั้น มันทำหน้าที่อย่างไร เราจะพูดไปทีละอย่าง เป็นรูป เป็นเสียง เป็นกลิ่น เป็นรส เป็น โผฏฐัพพะ เป็นธัมมารมณ ๖ หมวดนั้น

รูป

หมวดแรกรูป ตาเป็นธาตุตามธรรมชาติมีอยู่พร้อมทั้งระบบประสาท นี้ว่ารูปชั้นภายในเพราะมันอยู่ข้างในคือตา แล้วมันมีประสาทมันถึงกับรูปข้างนอก คือรูปที่จะเห็นด้วยตา มันอยู่ข้างนอกนั้นแหละ มันเป็นชั้นภายนอก รูปชั้นภายนอก รูปชั้นภายในคือ ตารูปชั้นภายนอก คือ รูปที่เห็นด้วยตา พอตากับรูปมาถึงกันเข้ามันก็เกิดรูปชั้นครบ มันมีรูปชั้นทั้งภายนอกทั้งภายใน เมื่อรูปชั้น

ภายนอกภายในถึงกันเข้า ประสาทก็ทำหน้าที่ก็เกิดวิญญาณชั้นรับรู้แจ้ง
รูปนั้น

นี่ลำดับมันเป็นอย่างนั้นะ ช่วยเข้าใจให้ดีๆ ว่าอายตนะภายใน
อายตนะภายนอกถึงกันเข้า เกิดรูปชั้นนี้โดยสมบูรณ ทีนี้เพราะ
อายตนะทั้งสองฝ่ายถึงกันเข้านี้จึงเกิด วิญญาณชั้น วิญญาณชั้นนี้
เกิดอันดับที่สองอย่างนี้ ทั้งที่เรียงลำดับไว้อยู่ที่ทำสุดโต่ง ดังบาลีว่า
จกขุญจ ปฏิจจ รูปเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญญาณิ - เพราะมีตากับ
รูปอาศัยกันจึงเกิดจักขุวิญญาณ บาลีมีชัดๆอย่างนี้ ตาอาศัยกันเข้า
กับรูป ย่อมเกิดจักขุวิญญาณ ตากับรูปนั้นเป็นรูปชั้น ถึงกันเข้าเกิด
จักขุวิญญาณ เป็นวิญญาณชั้น อย่าฟังแต่เสียงซิ ลองนึกถึงความ
จริงที่มันมีอยู่จริงเมื่อมันกระทบ เมื่อตากระทบรูป เกิดการเห็นทาง
ตา เรียกว่าวิญญาณชั้น

ทีนี้มันก็มีการจำรูปนั้นได้ว่ารูปอะไร แล้วหมายมันว่าเป็นรูป
อะไร รูปต้นไม้ต้นไร ก้อนหิน ก้อนดิน คน หญิง ชาย สัตว์อะไร
ก็ตาม มันจำได้ว่าเป็นรูปอะไร แล้วมันก็หมายมันว่าเป็นรูปอันนั้น
นี่เรียกว่าสัญญาชั้นนี้เกิดแล้ว มันเป็นสัญญาชั้น ส่วนที่จำได้ชั้นนี้
เท่ากัน ก็เป็นสัญญาชั้น

ทีนี้มันก็รู้สึกผลที่มากกระทบ เช่นสวยแล้วสบายตา ไม่สวย
ไม่สบายตา รู้สึกอย่างนี้เรียกว่า เวทนาชั้น เกิดสัญญาชนิดที่จำได้
ก่อน แล้วก็มาเกิดเวทนาชั้น มันค่อนข้างจะซับซ้อนนิดหน่อย แต่
ถ้าเข้าใจก็จะไม่พินเผืออะไร

เมื่อเกิดเวทนาขันธ - รู้สึกสุขหรือทุกข์หรือไม่ อะไรอยู่ข้างใน แล้วมันมีวิญญาณขันธส่วนมโน มโนวิญญาณขันธสัมผัสที่เวทนานั้น อีกทีหนึ่ง เอ้า มีวิญญาณขันธเกิดอีกทีหนึ่ง แต่เป็นฝ่ายมโน รู้จักสัมผัสสองที่เวทนาขันธ

แล้วมันก็เกิดความคิดนึก หมายถึงมันถึงที่สุดในเวทนานั้นอีกทีหนึ่ง เป็นสุขเวทนา เป็นทุกข์เวทนา เป็นปริสัสสัญญา อิตถีสัญญา อตตัสสัญญา อะไรก็สุดแท้ อตตัสสัญญานี้สำคัญมาก เป็นสัญญาขันธที่รุนแรงถึงหมายมัน ไม่ใช่เพียงแต่จำได้ว่ารูปอะไร

แล้วก็เกิดความคิดต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งนั้น เกี่ยวกับเวทนานั้นว่า กูจะทำอะไร กูจะหาอะไรมาอย่างไร กูจะได้อะไรอย่างไร กูจะกินอย่างไร จะใช้อย่างไร จะบริโภคอย่างไร เป็นความคิดปรุง เป็นสังขารขันธ นี่ตอนนี้เป็นเหตุให้ทำกรรม ทำอะไรต่อไป

เพียงแต่ที่เป็นขันธนี้มันก็เป็นกลไกที่ซับซ้อน ที่จะต้องทำความเข้าใจให้ดี นี่จะพูดย่ออีกครั้งหนึ่ง คอยฟังให้ดี คอยฟังให้ดี พออายตนะนอกในถึงกันเข้า ก็เรียกว่าเกิดรูปขันธ พอรูปขันธนอกในถึงกันเข้า ก็เกิดวิญญาณขันธ รู้แจ้งทางอายตนะนั้นๆ เช่นทางตาก็รู้ทางตา รู้แจ้งทางตาเป็นจักขุวิญญาณ นี่ยกตัวอย่างทางตาก่อน

ทีนี้ก็เกิดความจำได้หมายรู้ ว่ารูปอะไรเป็นต้น เป็นสัญญาขันธ สัญญาขันธจำได้เกิดขึ้น ต่อจากนั้นก็รู้สึกผลของการที่มากกระทบนั้น เป็นสุขหรือทุกข์ พอใจหรือไม่พอใจ ก็เรียกว่าเวทนาขันธได้เกิดขึ้น พอเวทนาขันธเกิดขึ้นนี้ ก็เกิดสัญญา หมายถึงมันในสัญญานั้นอย่างรุนแรงอีกทีหนึ่ง หมายถึงมันในอารมณ์นั้น สุขทุกข์อะไรก็ตามหมายมันอย่างรุนแรงอีกทีหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องจำเฉยๆ

ฟังให้ตื่นะมันมีอยู่สองสัญญาณะ สัญญาที่แรกเกิดขึ้นจำได้ว่าเป็นอะไร แล้วก็เกิดเวทนา มันเกิดสัญญาจำได้ว่าเป็นอะไร แล้วก็เกิดเวทนาที่ผลของการกระทบ เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ พอใจหรือไม่พอใจ แล้วหมายมันเวทนานั้นอีกทีหนึ่ง นี่ตอนนี่ที่จะเกิดสัญญาชนิดร้ายกาจ เป็นสุขเป็นทุกข์ เป็นจริงเป็นจัง กระทั่งเป็นตัวตน เป็นอัตตสัญญา หรือว่าถ้ามันเกิดในฝ่ายดี มันก็เป็นฝ่ายรู้ เป็นฝ่ายอนิจจสัญญา อนัตตสัญญา ถ้าเป็นฝ่ายโง่ก็เป็นนิจจสัญญา เป็นอัตตสัญญา นี่เรียกว่า สัญญาชั้นขั้นลึกลับ

เวทนานั้นถูกมโนวิญญาณสัมผัสอีกทีหนึ่ง ก็เป็นเรื่องของวิญญาณทางมโน แล้วจึงเกิดความคิด คิดอย่างนั้นอย่างนี้ เรียกว่าสังขารชั้นนี้

ถ้าเข้าใจก็คงจะเข้าใจเมื่อพูดว่า มันจะเกิดรูปชั้นนี้ แล้วก็เกิดวิญญาณชั้นนี้ รู้แจ้งที่นั่น แล้วเกิดสัญญาชั้นนี้ จำได้ว่าเป็นอะไร แล้วก็เกิดรู้ผลของการกระทบนั้น เรียกว่าเวทนาชั้นนี้ แล้วก็สัญญาในเวทนานั้นอีกทีหนึ่ง เป็นสัญญาชั้นขั้นลึกลับ แล้วมันก็เกิดมโนสัมผัสเวทนานั้นอีกทีหนึ่ง เรียกว่ามโนวิญญาณในส่วนที่เกี่ยวกับรูป แล้วมันก็เกิดสังขารเกี่ยวกับความคิด ถ้าไม่เข้าใจก็คงจะไม่รู้เรื่อง จะไม่รู้เรื่องโดยประการทั้งปวง จึงขอรับรองเป็นอันมาก ขอรับรองในข้อนี้ว่าสำคัญที่สุดที่ขอให้ศึกษาผู้ตัวจริงของมัน เราจะเห็นได้ว่ามันมีอาการอย่างนี้

ถ้าเราจะเอาแต่สั้นๆ ลุ่นๆ ก็ได้ คือว่าพอเกิดตากระทบรูปเป็นต้น ก็เกิดรูปชั้นนี้ สองอย่างนี้ถึงกันเข้าเกิดวิญญาณชั้นนี้ แล้วก็

ผัสสะในขณะนั้น แล้วก็เกิดเวทนาชั้น รู่อารมณ์ รู่สิกรสของอารมณ์
ถูกใจ ไม่ถูกใจ สุขหรือทุกข์ แล้วก็สัญญามั่นหมายลงไปว่า
เป็นตัวตนของตน อะไรทำนองนี้ แล้วเกิดความคิดเป็นสังขารชั้น
มันก็ครบห้าชั้น

นี้วิญญาณชั้นทำหน้าที่ตอนต้นอีกทีหนึ่ง มาทำหน้าที่ตอน
กลางอีกทีหนึ่ง สัญญาชั้นก็เหมือนกัน ทำหน้าที่ตอนต้นจำได้เท่านั้น
แล้วหมายรู้สำคัญมั่นหมายว่าเป็นอะไรอีกทีหนึ่ง วิญญาณชั้นเกิด
อย่างน้อยสองหนในหนึ่งกรณี สัญญาชั้นเกิดอย่างน้อยสองหนใน
หนึ่งกรณี นี่ทำให้เกิดการเรียงลำดับลำบาก เขาก็จะเรียงไว้ตามที่ว่า
มันมีลำดับอย่างไร ส่วนวิญญาณนั้นเรียงไว้สุดท้าย เพราะมันเกิด
ตรงไหนก็ได้

นี้หมวดรูป หมวดรูปที่ทำได้ด้วยตา ก็เกิดชั้นได้ครบทั้งห้า
หรือ ๖-๗ อากาโร เพราะมันซ้ำกันก็มี ในหมวดรูปมันก็เกิดได้
อย่างนี้ หมวดเสียง หมวดกลิ่น หมวดรส หมวดโผฏฐัพพะ หมวด
สัมผัสอารมณ์ ก็เกิดได้อย่างนี้

เสียง

เอ้า ลองพูดเรื่องหมวดเสียงต่อไป ทูอยู่ข้างใน เป็นอายตนะ
ภายใน เสียงเป็นของข้างนอก เป็นอายตนะภายนอก นี่เป็นรูปชั้น
พอมันมาถึงกันเข้า ทำหน้าที่ของมัน ก็เกิดรูปชั้น เพราะมันทำหน้าที่
ของมันจึงเรียกว่ามันเกิด มันเกิดทุกกับเกิดเสียงขึ้นมาแล้ว เมื่ออยู่
ตามธรรมดา ไม่มาทำหน้าที่ก็เรียกว่าธาตุ ธาตุหู ธาตุเสียง เท่านั้น
เอง แต่เดี๋ยวนี้พอมันทำหน้าที่ก็เกิดเป็นรูปชั้น เป็นชั้นขึ้นมา

เมื่อหูกับเสียงถึงกันเข้า ก็เกิดวิญญาณทางหูเรียกว่าโสต-
 วิญญาณ แล้วมันก็จะเกิดสัญญา จำเสียงนั้นได้ว่าเสียงอะไร แล้วมัน
 ก็เกิดเวทนาว่า สบายแก่หูหรือไม่สบายแก่หู มันสำคัญมันหมายได้
 อีกทีหนึ่ง มันเสียงของอะไร เสียงของหญิง เสียงของชาย เสียงของ
 คนที่รักกัน หรือเสียงของศัตรู มันสำคัญมันหมายอย่างนี้ แล้วมัน
 จะสัมผัสอีกทีหนึ่งก็ได้เช่นเดียวกันแหละ แล้วก็เกิดสังขาร คือ
 ความคิดเป็นสังขารชั้นๆ คิด คิดอย่างไรเกี่ยวกับเสียงที่ได้เข้ามา
 กระทบหู เกิดชั้นๆ ห้าครบทั้งห้า แต่บางชั้นๆ เกิดสองหน หรือจะให้
 มากกว่าสองหนก็ได้ แล้วแต่เราจะพิจารณาจะแยกแยะมัน แต่เป็น
 อันว่าอย่างน้อยมันครบทั้งห้าชั้นๆ แหละ

ช่วยจำให้ดีๆว่า เมื่ออายตนะภายในภายนอกถึงกัน เรียกว่า
 รูปชั้นๆ เกิด มีผลให้เกิดวิญญาณชั้นๆ ให้รู้แจ้ง แล้วก็เกิดสัญญาว่า
 เป็นเสียงอะไร แล้วมันก็จะเกิดเวทนา จากความรู้สึกนั้น พอใจหรือ
 ไม่พอใจ แล้วมันหมายในเวทนานั้น แล้วก็เกิดความคิดเกี่ยวกับ
 เวทนานั้น นี่เรื่องหมวดเสียง

กลิ้ง

ที่นี้ หมวดกลิ้ง ก็อย่างเดียวกันอีก มันเกิดทั้งห้าอย่าง หรือ
 ทั้งเจ็ดอย่าง อย่างที่ว่า เหมือนกันเท่ากันแหละ เสียงแล้วก็กลิ้ง
 จมูกคือรูปภายใน กลิ้งรูปภายนอก ถึงกันเกิดวิญญาณทางจมูก
 เป็นธานาวิญญาณ มีสัญญาจำได้ว่ากลิ้งอะไร ก็เป็นสัญญาชั้นๆ มี
 เวทนาความรู้สึกพอใจไม่พอใจ ก็เป็นเวทนาชั้นๆ แล้วสำคัญมันหมายกลิ้ง

ว่ากลิ่นของอะไร จนกระทั่งกลิ่นทางเพศ กลิ่นหญิงกลิ่นชาย อะไรไปโน้น แล้วก็มีโน้สัมผัส รสอร่อยของมัน แล้วเกิดสังขารชั้นนี้ ความคิดเกี่ยวกับการได้กลิ่นนั้นๆ รูป เสียง กลิ่น แล้วรส ก็เหมือนกัน

รส

กลิ่นเป็นรูปชั้นนี้ภายใน และที่มากกระทบกลิ่นนั้นเป็นรูปชั้นนี้ภายนอก มาถึงกันเข้าเกิดวิญญาณทางกลิ่น รู้จักรู้สึกต่อรสนั้น เกิดวิญญาณชั้นนี้ แล้วก็จำได้ หมายถึงว่ารสอะไร ก็เป็นสัญญาชั้นนี้ รู้สึกพอใจ ไม่พอใจ ก็เป็นเวทนาชั้นนี้ จิตสำคัญมันหมายถึงในเวทนานั้นอีกที เป็นมโนวิญญาณในส่วนนี้ ก็วิญญาณที่สอง จังหวะที่สอง แล้วก็สังขารชั้นนี้เกิดความคิดขึ้นว่า จะจัดการอย่างไรกับรสอันนี้ พอใจแล้วจะทำอย่างไร จะชวนชวยอย่างไร จะซื้อหาอย่างไร เป็นเรื่องเป็นราว เป็นเหตุเป็นตะ นี้เรียกว่าสังขารชั้นนี้ ต่อไปนั้นก็เกิดกระทำกรรมต่างๆ นานา นี้รสแล้วนะ

โผฏฐัพพะ

ที่นี่ โผฏฐัพพะ โผฏฐัพพะ คือสิ่งที่มากกระทบทางผิวหนัง กายนี้เป็นรูปชั้นนี้ภายใน มีระบบประสาท โผฏฐัพพะที่เข้ามากระทบกาย ก็เป็นรูปชั้นนี้ภายนอก กระแทกกันแล้วก็เกิดวิญญาณชั้นนี้ คือรู้แจ้งในสิ่งที่มากกระทบโดยผิวกายที่มีประสาท เรียกว่าวิญญาณชั้นนี้ มีสัญญาจำได้ว่าที่มากกระทบนั้นอะไร นับตั้งแต่ว่ามันแข็งหรือมันอ่อน หรือมันนิ่ม แล้วแต่ แล้วแต่เรื่องของมัน ก็เรียกว่ามันจำได้ว่ามันเป็นสัมผัส

ของอะไร เป็นโง่ฐัพพะของอะไรที่มาสัมผัสก็เกิดเวทนา พอใจหรือไม่พอใจ เป็นเวทนาชั้นดี มโนวิญญาณสัมผัสเวทนาชั้นดี อีกทีหนึ่งรู้เป็นเวทนา มีรสอย่างนั้นอย่างนี้ นี่เวทนาชั้นดีจึ่งหว่าที่สอง แล้วมันก็มีสังขารชั้นดี คิดนึกเกี่ยวกับโง่ฐัพพะนั้น ตามที่สัญญามั่นบอกว่าเป็นโง่ฐัพพะของอะไร ยิ่งเป็นโง่ฐัพพะระหว่างเพศ เป็นโง่ฐัพพะจากหญิง โง่ฐัพพะจากชาย อย่างนี้แล้ว ก็ยังมีความหมายมาก สังขารชั้นดีก็คิดไปได้มาก จนไปทำการกรรมกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปอีก

ฉัมมารมณ

เอ้า ทีนี้ก็จะมีมาถึงอันสุดท้าย คือฉัมมารมณ คือใจ ใจอันนี้ แปรจากเขาทั้งห้า เพราะว่าใจมันไม่ใช่รูป ใจมันเป็นนาม แต่มันก็ต้องอาศัยรูป อาศัยรูปชั้นดี ฉัมมารมณทั้งหลายมาจากรูป เสียง กลิ่น รส โง่ฐัพพะห้าอย่างแต่อดีต แต่ครั้งอดีตที่เคยมีมาแล้ว มันเอามาคิดได้อีก มารู้อีกได้อีก แม้มันจะรู้สึกขึ้นมาใหม่ มันก็เอาของอดีตมารู้อีกทั้งนั้น ฉะนั้น จึงมีรูปชั้นดีในอดีตมาเป็นอารมณ์ของมโนมโนแม้จะเป็นนามก็ตาม มาถึงเข้ากับรูปชั้นดีอันเป็นอดีตนี้ เรียกว่ารูปชั้นดีอันเป็นอดีต ได้เกิดขึ้นแล้วเป็นรูปชั้นดี แล้วเกิดมาในวิญญาณ รู้สึกต่ออารมณ์นั้น แล้วเกิดสัญญาจำได้หมายมั่นว่าเป็นเรื่องของอะไร มีความหมายอย่างไร เกิดเวทนามารู้สึกพอใจ ไม่พอใจ เกี่ยวกับอารมณ์ในอดีตนั้น มโนวิญญาณสัมผัสความหมาย หรือคุณค่า หรือความรู้สึกของเวทนานั้นอีกทีหนึ่ง ก็เป็นมโนวิญญาณส่วนนี้ แล้วเกิดความคิดเป็นสังขารชั้นดีขึ้นมา สำหรับทำการต่อไป

นี่มันแปลกอยู่ที่ว่าส่วนที่เป็นรูปชั้นห้าทั้งห้า คือตา หู จมูก ลิ้น กาย มันมีอารมณ์ปัจจุบัน แต่ที่มันเป็นเรื่องของมโนของธรรมมารมณีนั่น อาศัยอดีต อาศัยรูปชั้น อดีตมันก็มีรูปชั้นครบเหมือนกัน

นี่จะเห็นได้ว่า จะด้วยเรื่องตาก็ได้ หูก็ได้ จมูกก็ได้ ฯลฯ ทั้ง ๖ เรื่องนั้น แต่ละเรื่องๆ จะเกิดชั้นห้าได้ทั้งนั้น หรือจะขยายออกไปเป็นชั้นห้าที่มันมีซ้ำบ้าง นับจำนวนได้ตั้งเจ็ดชั้นอย่างนี้ก็มิ เพราะมีสัญญาสองหน มิวิญญาสองหน แต่แล้วมันก็มีชั้นห้าครบได้ทั้งเรื่องทางตา เรื่องทางหู เรื่องทางจมูก เรื่องทางลิ้น เรื่องทางกาย เรื่องทางใจ

นี่คือเรื่องชั้นห้า เกิดขึ้นมาได้อย่างไร โดยอาศัยตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ บอกว่าเรื่องสำคัญลึกซึ้งละเอียดละออสำคัญมาก พอจะพูดฝนก็ตก มันเป็นเรื่องสำคัญ แต่เราไม่เห็นเป็นเรื่องสำคัญ ขอร้อง ขอร้องอย่างยิ่งว่า เรื่องชั้นห้านี้มันเป็นเรื่องสำคัญ เป็นหัวใจ พุทธศาสนา ถ้าไม่รู้จักก็โง่ เห็นเป็นอวดตาก็ต้องเป็นทุกข์ ถ้าเห็นเป็นอนัตตาทูกต้องตามหลักพุทธศาสนา ก็ไม่เป็นทุกข์ มันเป็นเรื่องสำคัญอย่างนี้แหละ แต่ก็เป็นเรื่องที่ไม่มีใครสนใจ จำได้แต่ชื่อ ท่องกันวันละหลายๆหน แต่ก็ไม่ว่าอะไร นี่มันน่าเศร้า บางทีก็น่าเวทนา น่าสงสารไปเสียอีก

ให้สรุปความได้ว่า ชั้นห้าที่จะจัดเป็นห้าอาการ หรือเพราะมีห้าอีกสองเป็นเจ็ดอาการ ก็ตามใจ มันเกิดได้ทั้งที่ตาเห็นรูป ทั้งที่หูฟังเสียง ทั้งที่จมูกได้กลิ่น ทั้งที่ลิ้นได้รส ทางกายสัมผัสทางผิวหนัง จิตสัมผัสทางธรรมมารมณีนั่น เรื่องอายตนะภายนอกภายในนั้น เป็น

เรื่องสำคัญที่ต้องรู้ เมื่อมันทำหน้าที่แล้ว มันเกิดชั้นทั้งห้าขึ้นมาจาก
อายตนะทั้งหกนั้นแหละ

ขอให้จำตัวอย่างนี้ไว้ แล้วไปทบทวนอยู่เสมออยู่บ่อยๆ ให้
เข้าใจให้จนได้ อย่าปล่อยให้มันลืมนิดไปเสียอีก เข้าใจแล้วไปทบทวนกัน
ใหม่ ไล่ไปตามลำดับ เรื่องตา เรื่องหู เรื่องจมูก เรื่องลิ้น เรื่องกาย
เรื่องใจ เรื่องตาเกิดเบญจขันธ์อย่างไร เรื่องหูเกิดเบญจขันธ์อย่างไร
เรื่องจมูกเกิดเบญจขันธ์อย่างไร เรื่องลิ้นเกิดเบญจขันธ์อย่างไร เรื่อง
ผิวกายเกิดเบญจขันธ์อย่างไร เรื่องใจเกิดเบญจขันธ์ได้อย่างไร มันมี
หก แล้วเกิดได้ทุกอย่าง อย่างละห้าละห้า อย่างน้อยสามสิบ

ให้รู้ไว้เถอะ มันจะได้เกิดตั้งสามสิบนั้น มันมีหกอายตนะ
อายตนะหนึ่งเกิดได้ห้าขันธ์ ห้าคูณหกก็ได้สามสิบ เพราะฉะนั้นเป็น
เรื่องสามสิบ จำแนกโดยรายละเอียด จำแนกย่อยก็เป็นห้า ห้าขันธ์
เท่านั้นเอง แต่ถ้ามันทำอยู่จริงครบทุกอายตนะมันสามสิบ

อุปาทานขันธ์

เกิดอุปาทานขันธ์อย่างไร? ที่นี้เกิดชั้นๆ นั้นอย่างที่ว่ามา
แล้ว อย่างที่ว่ามาแล้วหยกๆ เกิดชั้นๆ นี้จะกลายเป็นอุปาทาน-
ขันธ์อย่างไร? ก็เพราะความโง่คืออวิชชา ให้เกิดอุปาทานไปยึดเอาว่า
เป็นเรื่องของตัวเอง ไม่ใช่เรื่องของธรรมชาติ ที่จริงมันเป็นเรื่องของ
ธรรมชาติ ธรรมชาติมันทำได้เอง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันทำ
ของมันได้เองอย่างนั้นแหละ รู้สึกเป็นชั้นทั้งห้า อย่างนั้นก็เรียกว่า
ขันธ์ห้า แต่เดี๋ยวนี้ความโง่ที่มาจากสัญชาตญาณนั้น มันทำให้เกิด
ความรู้สึกว่าตัวกูเป็นผู้กระทำ เพราะสัญชาตญาณมันเป็นอย่างนั้น

สิ่งที่มีชีวิตมันจะต้องมีความรู้สึกว่าเป็นตัวกู ที่จะอยู่ ที่จะตาย มันจึงเกิดอาการกินอาหาร แสวงหาอาหาร ต่อสู้ศัตรู วิ่งหนีศัตรู สืบพันธุ์ อะไรกันไป ในความหมายที่จะคงไว้ซึ่งตัวกู ไม่ให้ตัวกู สูญหายไปได้ นั่นแหละดูให้ดี

ตัวกูแม้จะเป็นเพียงมายา แต่ว่าเป็นเรื่องมหาศาล เป็นเรื่อง ลึกลับที่สุด เป็นเรื่องสำคัญที่สุด ที่บันดาลให้สิ่งทั้งหลายนั้นเป็นไป เป็นไปเพราะมันมีความหมายแห่งตัวกู ทุกชีวิตมันต้องการจะทำเพื่อ ตัวกู เพื่อความหมายแห่งตัวกู รวมกันทั้งโลก ทั้งจักรวาล เป็นเรื่อง เท่าไร เป็นเรื่องมหาศาลนับไม่ไหว มาจากทำเพื่อตัวกูทั้งนั้น เห็นแก่ ตัวกูแล้วยิ่งไปกันใหญ่

นั่นได้พูดมาแล้วในครั้งที่สองว่า ความเห็นแก่ตัวนั้นเป็นเหตุให้ เกิดทุกข์ นี่มารู้จักว่าชั้นที่ห้ามันเป็นอย่างนี้ เกิดมาจากอายตนะหก ทำหน้าที่ แล้วก็เกิดชั้นห้าเป็นตัวชั้นห้าล้วนๆ เป็นตัวชั้นห้าล้วนๆ ฟัง ให้ดี ที่นี้มันไม่หยุดอยู่แค่นั้น มันมีวิชา อุปาทานเข้าไปเอาตัวชั้น ห้าล้วนมาเป็นของกู เป็นรูปของกูเวทนาของกู รูปเป็นตัวกู เวทนาเป็น ตัวกู สัญญาเป็นตัวกู สังขารเป็นตัวกู วิญญาณเป็นตัวกู ทีนี้ไม่ว่าครั้งที่ สองว่ารูปเป็นของกู เวทนาเป็นของกู สัญญาเป็นของกู สังขารเป็น ของกู วิญญาณเป็นของกู ฉะนั้นมันจึงมีทั้งตัวกูและทั้งของกู ตัวกูคือมันเป็นเสียเอง ถ้าของกูนั้นมันเป็นมาสำหรับเป็นของกู

เช่นว่ารูปร่างกายนี้ทำอะไรได้ ก็เลยเอารูปร่างนี้เป็นตัวกู ทีนี้ เมื่อทำแล้ว มันเป็นของกูกระทำ เป็นการกระทำของกู อย่างนี้เรียกว่า ของกู อัตตานั้นเป็นตัวกู อัตตนิยาเป็นของกู

ถ้าใครอยากจะทำคำบาลี จงจำคำสองคำว่า อัตตา คือตัวกู อัตตนิยานั้นเป็นของกู เช่นจะเอาร่างกายนี้เป็นตัวกูก็ได้ เป็นของกูก็ได้ แล้วแต่ความโง่ หรือสิ่งแวดล้อมมันให้คิดไปอย่างไร คิดว่าร่างกายนี้ตัวกูก็ได้ แล้วตัวกูนี้ของกู ร่างกายของกูอย่างนี้ก็ได้อ มีความหมายให้เกิดผลอย่างเดียวกัน คือเป็นทุกข์ให้ต้องเป็นทุกข์ตัวกู และของกู

นี่ชั้นห่าล้วนๆไม่ถูกยึดถือก็เป็นชั้นห่า พอถูกยึดถือก็เป็นอุปาทานชั้นห่า ถ้าความรู้สึกว่า กูหรือของกูยังไม่เกิดขึ้น ก็ยังเป็นชั้นห่าล้วนๆ ไม่ค่อยมีความหมายอะไร มีแต่ลักษณะที่เป็นทุกข์ แต่ยังไม่เจ็บปวด พอมีตัวกู-ของกูเข้ามา ก็เป็นภาระหนัก เป็นของบีบคั้น กดดัน เผาผลน ครองบ่าอะไร เป็นทุกข์ ฉะนั้น ชั้นห่าล้วนๆมีความทุกข์ แต่เพียงเป็นลักษณะ แต่อุปาทานชั้นห่ามีผล คือความเจ็บปวดเลย เป็นทุกข์ทรมานเลย

นี่เรามานพิจารณาดูกันให้ดี ตาเห็นรูป เกิดรูปชั้น แต่เกิดความโง่ว่ากูเห็นรูป นี่ต่างกันมากนะ ถ้ามันรู้สึกแต่เพียงว่าตาเห็นรูป มันก็ไม่มีเรื่องของกู แต่เดี๋ยวนี้มันมีกูเห็นรูปต่างหาก ทีนี้พอหูได้ยินเสียง นี่มันก็ว่าได้ยินเสียง พอจมูกได้กลิ่นตามธรรมชาติ รู้สึกตามธรรมชาติ ตามระเบียบของธรรมชาติ มันก็ว่ากูได้กลิ่นนี้ ก็เกิดความหมายเป็นของกู มีความคิดที่จะจัดจะทำยุ่งไปหมด ลิ่นได้รส มันก็ไม่ว่าลิ่นได้รสตามธรรมชาติ กูได้รสขึ้นมา ภายได้สัมผัสผิวหนัง มันก็ไม่ว่ากายสัมผัสผิวหนัง ก็ว่ากูสัมผัสผิวหนัง ใจรู้สึกต่อความรู้สึกสัมผัสมารมณณ์ มันก็กูรู้สึก

จำคำว่า ชั้นและอุปาทานชั้นไว้ให้ดี แล้วก็ไปแจกถูก แจก
 ถูกเอาเองได้ เหมือนท่องสูตรคุณ ว่า

รูปชั้น	แล้วก็	รูปอุปาทานชั้น
เวทนาชั้น	แล้วก็	เวทनुอุปาทานชั้น
สัญญาชั้น	แล้วก็	สัญญาอุปาทานชั้น
สังขารชั้น	แล้วก็	สังขารอุปาทานชั้น
วิญญาณชั้น	แล้วก็	วิญญาณอุปาทานชั้น

แถวหน้าแถวแรกไม่มีอุปาทาน ยังไม่กััด แถวหลังไม่มีสระ
 อูๆๆเข้าไป เป็นอุปาทานชั้นนี้กััด คือเป็นทุกข ู้ความแตกต่าง
 ระหว่างชั้น กับอุปาทานชั้น ให้ดีที่สุด

ถ้าเรามองเห็นความจริงข้อนี้ มองเห็นความจริงข้อนี้แล้ว เราก็
 จะรู้ๆได้ด้วยตนเองแหละ ู้ได้ด้วยใจเองว่า มันไม่มีตัวกู มันไม่มี
 ตัวกู มันมิใช่ตัวกู มันมิใช่ของกู มันเป็นไปตามธรรมชาติ อย่างนั้น
 เอง แต่มีความโง่ มีอวิชชา มีตัณหา มีอุปาทานในที่สุดเข้ามา
 ครอบงำ มันเลยเปลี่ยนความรู้สึกเป็นตัวกูเป็นของกู มันจึงเปลี่ยน
 จากชั้นเฉยๆ ไปเป็นอุปาทานชั้น ชั้นเฉยๆ กลายเป็นอุปาทาน
 ชั้น คือถูกยึดครองด้วยอุปาทาน แล้วมันก็กััดเอาๆ ชั้นเฉยๆยัง
 ไม่กััด

แล้วก็เห็นได้ว่าคน มนุษย์ ู้จักกันมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล แต่
 ไม่รู้ความจริงที่ว่าเป็นอนัตตา เขาเอาเป็นตัวกู ตัวกูเสียหมด แล้วการ
 เรียงลำดับนี้มันก็ชวนฉงนว่า ทำไมเอาวิญญาณไปไว้ท้าย ที่จริง
 วิญญาณมันเกิดตั้งแต่ว่า พอรูปชั้นถึงกันเข้า อายตนะภายใน

ภายนอกถึงกันเข้าเกิดวิญญาณแล้ว น่าจะเอาไว้เป็นเรื่องที่สอง แต่เอาไปไว้ท้ายสุด เพราะว่ามันเกิดได้หลายตอน

รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี้ ตามลำดับเรื่อง พอวิญญาณไปอยู่ตอนสุดท้าย ไม่ถูกต้องตามลำดับที่เกิดจริง เพราะว่าวิญญาณนั้นมันเกิดได้หลายหน ในกระบวนวงจรนั้นมันเกิดได้หลายหน แล้วก็จัดไว้ให้ดีๆว่า ถ้ายังเป็นเพียงชั้นๆ เหยี่ยังไม่กัดยังไม่เป็นทุกข์ พอเป็นอุปาทานชั้นแล้วกัดทันที เหมือนกับก้อนหินวางอยู่เฉยๆไม่หนัก แต่พอเอามาแบกถือไว้ก็หนักขึ้นมาทันที ชั้นนี้แหละ ถ้าปล่อยไว้เฉยๆ มันก็ไม่หนัก ถ้ามาเป็นชั้นเป็นตัวกูมันก็หนัก เพราะมันเอามาแบก เหมือนกับเอาก้อนหินขึ้นมาแบกมันก็หนัก ถ้าโยนทิ้งลงไปเสียมันก็เบา

แต่บางทีคำในภาษาบาลีก็ชวนฉงนเหมือนกัน โดยมากเป็นคำที่เป็นภาพยกลอน ภาพยกลอนบังคับให้เป็นอย่างนั้น เช่นพูดว่าชั้นๆ แต่หมายถึงอุปาทานชั้นก็มีนะ นี่จะบอกให้รู้ไว้ว่า ในพระบาลีก็ไม่แน่นอน ถ้าเป็นคำภาพยกลอน ภาพยกลอนมันบังคับให้เรียงอย่างนั้นอย่างนี้ อย่างนี้ก็คำว่า ชั้นๆ กลายเป็นอุปาทานชั้นไปก็มี

เหมือนที่สวดกันอยู่ทุกวันนี้ว่า ภารา ทเว ปญจกขุชสา -ชั้นทั้งหลาย ทำเป็นของหนักหน้อ นั่นชั้นนี้คืออุปาทานชั้น ไม่ใช่ชั้นๆ ชั้นๆ ชั้นๆ ทำนี้ หมายถึงอุปาทาน ชั้นๆ ทำเป็นของหนัก เพราะมันเป็นอุปาทานชั้นที่ยึดเอาเป็นของกูแล้ว ถ้าชั้นๆ ไม่ได้ยึดเอาเป็นของกู มันก็ไม่เน้นหนัก ภารา ทเว ปญจกขุชสา -ชั้นๆ ทำเป็น

ของหนักเนื้อ ภารทาโร จ บุคฺคโล -บุคคลคือยึดถือว่าบุคคลบุคคล
นั้นแหละเป็นผู้แบกของหนัก ภารทานํ ทุกฺขํ โลเก -ถือของหนัก
เป็นทุกข์ ภารนิกฺเขปนํ สุข-โยนของหนักทั้งเสียก็เป็นความสุข
พระอริยเจ้าสลัดของหนักทั้งเสียแล้ว ไม่เอาของหนักอื่นขึ้นมาถือไว้
อีก มันก็ดับสนิทไม่มีทุกข์ นั่นเป็นคำกาพย์กลอน แม่จะใช้คำว่าซันซ์
เฉยๆ แต่หมายถึงอุปาทานซันซ์ก็มี อย่างนี้เข้าใจไว้ มิฉะนั้นจะสับสน

คำว่า "ทุกข์" ก็เหมือนกันแหละ เราใช้คำว่าทุกข์เหมือนกัน
หมด แต่บางทีหมายถึง ทุกขลักษณะที่เป็นลักษณะแห่งความทุกข์
ไม่ได้กัด ไม่ได้เจ็บปวดอะไร แต่บางทีคำว่าทุกข์หมายถึง สิ่งที่มี
เจ็บปวดบีบคั้น เผาผลนอยู่ในใจก็มี ใช้คำว่าทุกข์ ทุกข์คำเดียวกัน
เพราะฉะนั้นให้รู้ไว้ว่าคำว่าทุกข์เป็นต้นนี้ บางทีก็มีความหมายเป็น
เพียงทุกขลักษณะที่มีอยู่ทั่วไป แม้ต้นไม้ ต้นไผ่ ก้อนหิน ก็มี
ลักษณะแห่งความทุกข์ ไม่กัด ไม่เจ็บ ไม่ปวด แต่ในบางทีมี
ความหมายว่า เป็นทุกข์ชนิดเจ็บปวด ปญฺจุปาทานกฺขนธา ทุกฺขา
ทุกข์อย่างนี้คือเจ็บปวด เจ็บปวดเพราะอุปาทานยึดมั่นเป็นตัวตน เป็น
ของตน

ตัวตนเป็นมายา

ตัวตน ตัวตน เป็นมายาไม่ได้มีอยู่จริง ความโง่สร้างขึ้น กิเลส
ตัดหาอุปาทานสร้างขึ้น ตัวตนเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่จริง เด็กเกิดมาจาก
ท้องแม่ ไม่มีความรู้อะไรเลย พระพุทธเจ้าตรัส ฟังดูแล้วก็น่าขันที่สุด
ว่า เด็กคลอดมาจากท้องแม่ไม่มีความรู้เรื่อง เจโตวิมุตติ ปญญา-

วิมุตติ หมายความว่า เด็กอยู่ในห้อง คลอดออกมาไม่รู้เรื่องทุกข์และเรื่องดับทุกข์เลย ก็ต้องปล่อยไปตามธรรมชาติ ก็ต้องมีความคิดชนิดที่เป็นทุกข์ตามสัญชาตญาณ ตามสัญชาตญาณ ซึ่งมันจะต้องมีความรู้สึกว่าตัวตน

ฉะนั้นเรื่องตัวตนนี้มันมีอำนาจมาก ทำให้เรายึดถือตลอดชีวิตกันเลย มีตัวตน มีตัวตน เป็นภาษาคน สำหรับพูดกันในโลก คำว่าไม่มีตัวตน เป็นภาษาธรรม สำหรับพูดกันแต่ในหมู่ผู้รู้ หรือว่าจะสอนคนไม่รู้ให้มันรู้ความจริงว่า มันไม่มีตัวตน

นี่มันก็มีหน้าที่ที่จะต้องทำให้รู้ เกิดมามีความรู้อยู่ที่แต่เพียงสัญชาตญาณ ที่ธรรมชาติมันกำหนดให้ รู้กิน รู้หิว รู้ไปตามธรรมชาตินั้นแหละ กระทั่งรู้สึกสัมผัส เป็นเรื่องรู้ตามธรรมชาติ นี่เอามาเป็นตัวตนของธรรมชาติ ตามสัญชาตญาณ มีตัวตนตามอำนาจของสัญชาตญาณ ตามธรรมชาติที่ชีวิตมันต้องมีความรู้สึกที่ตัวตนไม่อย่างนั้นมันไม่ต่อสู้เพื่อรอดชีวิต ต้นไม้มันต่อสู้เพื่อรอดชีวิตสัตว์มันต่อสู้เพื่อรอดชีวิต คนก็ต่อสู้เพื่อรอดชีวิต เพื่อตัวตนนี้ ตัวตนตามสัญชาตญาณ มิฉะนั้นมันไม่ต่อสู้เพื่อมีชีวิต มันก็จะไม่เกิดชีวิตมันก็จะไม่ดำรงชีวิต นี่ตัวตนอย่างนี้มันเป็นพื้นฐานที่มีไว้สำหรับจะมีชีวิต

แต่แล้วก็มีปัญหาที่ว่ามายึดเอาเป็นตัวตน มันก็ต้องกัดหัวใจ จึงต้องรู้ว่ามันมิใช่ตัวตนที่แท้จริง เป็นแต่ตัวตนของความโง่สร้างขึ้น มา ก็เปลี่ยนตัวตนของความโง่ มาเป็นตัวตนของความฉลาดเสียซิ ฉลาดๆจนรู้ว่า เอ้า มันไม่ใช่ตัวตนนี้ มันมิใช่ตัวตน ทำตัวตนของความโง่ ให้มาเป็นตัวตนของความฉลาด แล้วรู้ๆๆยิ่งขึ้นไปจน เอ้า

มันไม่มีตัวตนถึงที่สุดแหละ เป็นตัวตนที่ไม่ถูกยึดถือว่าตัวตน ก็คือ ไม่มีตัวตน

ก่อนนี้มันมีตัวตนด้วยความยึดถือ ยึดถือเอง ยึดถือเป็นเอง ด้วยไม่ต้องมีใครมาสอน ตามสัญชาตญาณ สิ่งที่มีชีวิตรู้จักยึดถือว่าเป็นตัวตนทั้งนั้น ต่อสู้เพื่อตัวตนทั้งนั้น ต่อสู้เพื่อจะไม่สูญเสียด้วย นี่คือธรรมชาติทำให้มีการสืบพันธุ์ แล้วเอากามารมณ์มาปะหน้า เป็นเหยื่อล่อไว้ให้คนสืบพันธุ์ ให้สัตว์มันสืบพันธุ์ ให้ต้นไม้มันสืบพันธุ์ มันหลับ มันหลับ มันหลับ ปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ตามสัญชาตญาณอย่างนั้น มันหลับ มันหลับฟังให้ติ มันไม่รู้ มันหลับ แล้วมันก็ชอบเขา

เดี๋ยวนี้มาเป็นผู้รู้ เป็นพุทธะ เป็นผู้รู้ เป็นผู้ตื่น เป็นผู้เบิกบาน จากความไม่รู้มาทำให้รู้ จากความหลับมาทำให้เป็นความตื่น จากความชอบเขามาทำให้เป็นผู้เบิกบาน เรามาเป็นพุทธะกันเถิด มาเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มิฉะนั้นจะเป็นผู้ไม่รู้ เป็นผู้หลับ เป็นผู้ชอบเขาอยู่ในกองทุกข์ นี่พระคุณของธรรมะ พระคุณของคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยน

อนัตตาตามหลักวิทยาศาสตร์

เอาละ ทีนี้เวลายังเหลือนิดหน่อย ก็อยากจะพูดว่าเรามาถึงยุควิทยาศาสตร์ ยุคปัจจุบันนี้เป็นยุคปรมาณู เป็นวิทยาศาสตร์ มีเรื่องของธรรมชาติ ที่รู้แจ้งรู้ประจักษ์ต่อธรรมชาติยิ่งขึ้นทุกที ขอให้รู้เรื่องธรรมชาติ ธรรมชาติยิ่งขึ้นทุกที ยิ่งขึ้นทุกที มารู้อะไรอนัตตาตาม

วิถีทางวิทยาศาสตร์ ก็เป็นไปได้ ซึ่งจะยกตัวอย่างให้ฟังอีก มันเกือบจะซ้ำกัน แต่ไม่ซ้ำกันทีเดียว ว่าจะเรียนอย่างไรทางวิทยาศาสตร์

ถ้ามีดมันบาดนิ้ว มันก็ให้มีดมันบาดนิ้ว ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ก็ว่าธาตุชนิดหนึ่ง หรือรูปชั้นชนิดหนึ่ง คือมีดนั้นมันแทรกเข้าไปในระหว่างธาตุ หรือรูปชั้นชนิดหนึ่ง คือเนื้อเท่าไหนแหละ มีดมันผ่านไประหว่างเนื้อ แล้วเนื้อมันมีระบบประสาท มันจึงรู้สึก เพราะฉะนั้นจึงรู้สึกอย่างนั้น เหมือนที่เรารู้สึกเมื่อมีดมันบาดมือ ถ้าอย่างนี้มันก็มีแต่ธรรมชาติ ที่ผ่าเข้าไปในธรรมชาติ ไม่มีมีด ไม่มีนิ้วมือ ที่มาสมมติเป็นมีด เป็นนิ้วมือมัน มันสมมติขึ้นเอง มันมีแต่ธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งเราเรียกมันว่ามีด มาแทรกเข้าไปในธรรมชาติอีกอย่างหนึ่ง ที่เราเรียกว่าเนื้อ เนื้อที่นิ้วมือด้วย

เรียนอย่างไรทางวิทยาศาสตร์ก็ว่า มันธรรมชาติอย่างหนึ่ง ผ่าเข้าไประหว่างธรรมชาติอย่างหนึ่ง ถ้าพูดธรรมดาเข้ามาอีกหน่อยก็ว่า มีดมันบาดนิ้ว แต่ไม่ใช่บาดกู แต่ว่าคนโง่ทุกคนจะพูดว่ามีดบาดกูนะ มันจะรู้สึกว่ามีดบาดกู ไม่ใช่บาดนิ้วของกู รู้ลงไปจนถึงว่ามันมีตัวกูไปเสียหมด ให้มีดก็เป็นตัวกู แล้วพืดมีดกระจัดกระจายแตกหักไปหมดเลย มีดมันเป็นตัวกูมาบาดกูนั้น ความโง่เรื่องตัวกูมันมากจนถึงอย่างนี้ มันจึงหักมีดหรือทำลายมีด ให้มีดเป็นตัวกู เป็นศัตรูของกูนี้เรียกว่ามันไม่รู้เสียเลย

เดี๋ยวนี้มันมีดบาดกู แล้วก็กูถูกมีดบาด แล้วความโง่ต่อว่ากูเจ็บ แล้วโง่ต่อไปว่ากูจะตาย กูจะตาย เห็นเลือดเป็นความตายไปเสียหมดเลย มันโง่ ฉะนั้นเด็กเล็กๆ พอเห็นเลือดก็เป็นลม พอเลือด

ออกมาจะเป็นลมแล้ว มันจะตายแล้ว เพราะมันมีตัวถูกจัดเกินไป
 เมื่อก่อนนี้เรามีเงรอยู่ที่ห้องค์หนึ่ง ขึ้นไปทำงานบนภูเขา หนามแเรด
 มันตำเท้าพอนั่งขาดมันเป็นลม มันจะตาย มันกลัวจะตาย หนาม
 ขีดเนื้อหน่อยหนึ่ง มันมีความหมายว่ามันจะตาย มันเป็นลมหน้าเขียว
 ต้องแก้ไขกัน นี่มันยึดถือมากเกินไป พอกฎถูกบาดแล้ว กูก็จะตาย
 เท่านั้นแหละ ตายแน่ แล้วก็ตาย

ทีนี้เราก็มารู้ว่ามันเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติ ธรรมชาติเป็น
 ชั้นๆ เป็นธาตุ จนกระทั่งเป็นธาตุเหล็กอันหนึ่ง ผ่าไปในระหว่างธาตุ
 เนื้อหนัง ร่างกาย ไม่มีตัวกูที่ถูกบาด หรือว่าจะตาย ความคิดอย่างนี้
 มันเกิดได้อย่างน่าประหลาด นามหัตถ์จรรยเพราะมันโง่ มันโง่ได้เท่าไร
 มันโง่หมด แล้วมันโง่มหาศาล จนว่าไม่ใช้ตัวตนก็โง่ว่าตัวตน มิใช่
 ของกูก็โง่ว่าของกู แล้วแต่สิ่งแวดล้อมมันมาทำให้โง่

จะยกตัวอย่างเหมือนกันว่า ลูกตาย ลูกตายลงไปคนหนึ่ง มัน
 ไม่มองเห็นว่าสังขารเปลี่ยนไป ตามธรรมชาติของสังขาร มันจะรู้สึก
 แต่ว่าลูกของกูตายนี้ มันก็จะตายเสียเอง ด้วยความรัก ด้วยความ
 ทุกข์ ถ้าจะรู้ว่ามันเป็นเรื่องของสังขาร ตามธรรมชาติที่มันต้องเป็น
 ไปอย่างนั้น มันจะเอาเป็นลูกของกูไม่ได้ มันเป็นสังขารของธรรมชาติ
 ถ้าอย่างนั้นมันก็ไม่เป็นทุกข์ หรือเป็นทุกข์น้อย หรือไม่เป็นทุกข์เลย
 เดียวนี้มันเอามาเป็นลูกของกู แล้วมันก็มีได้ แม่ในสิ่งที่มีใช้ลูกของกู
 หรือว่าเอาสิ่งที่ไม่ใช่ลูกของกู มาเป็นลูกของกู

เหมือนว่าลูกของตัวแท้ๆ แต่มันถูกขโมยไปเสียตั้งแต่เล็กๆ
 เมื่อไรก็ไม่รู้ ไปเป็นใหญ่เป็นเด็กโตขึ้นมาแล้ว แม่มันจะมาตายอยู่

ต่อหน้า เราก็ไม่รู้สึกอะไร มันก็ไม่รู้สึกอะไร เพราะมันไม่ได้รู้ว่านี่ลูกของกูที่ถูกขโมยไป มันไม่รู้ มันก็คิดว่าลูกของคนอื่นไม่ใช่ของกู มันก็ไม่เป็นทุกข์ แต่ถ้าลูกของกูแท้ๆ มาตายอยู่ต่อหน้ากู นี่ก็เป็นทุกข์เกือบตาย

หรือว่ามันไม่ใช่ลูกของตน แต่มันเข้าใจผิดว่าเป็นลูกของตน เพราะว่าเขาสับเปลี่ยนเสียตั้งแต่มันแรกคลอด เด็กนั้นถูกสับเปลี่ยนเสียตั้งแต่เมื่อแรกคลอด แม่คนนั้นคิดว่าลูกของกู มันก็รักลูกของกู แต่มันไม่รู้แม้จะมาตายอยู่ต่อหน้า มันก็ไม่เป็นทุกข์เลย

นี่มันเล่นตลกกันได้ถึงขนาดนั้นะ ขอให้สนใจกันบ้างว่า ความยึดถือว่าตัวกูนี่มันหลอกไปตามความโง่ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ไม่ใช่ตนก็เห็นเป็นของตนได้ หรือที่เป็นลูกของตนจริง มันไม่รู้มันก็ไม่เข้าใจว่าเป็นลูกของตน มันก็ไม่รู้สึกว่าเป็นลูกของตน แม้จะมาตายอยู่ตรงหน้ามันก็ไม่เป็นทุกข์เลย ลูกปลอมที่เชื่อว่าเป็นลูกของตนมันก็เป็นทุกข์เท่ากันแหละ รู้คำหรือความหมายของอุปาทาน ที่มันหลอกหลวงถึงขนาดนี้ มันเป็นเชือกแท้ๆ ถ้ามันเห็นเป็นงูมันก็ตกใจเกือบตาย เป็นงูแท้ๆเห็นเป็นเชือกกัน ก็ไม่กลัวว่าจะถูกงูกัด นี่ลองคิดดูว่าอุปาทานอวิชชานี่มันหลอกหลวงเท่าไร

ขั้นห้าที่แท้จริง

สิ่งที่ต้องรู้จักโดยแท้จริง ก็คือขั้นห้ามีใช่ตน พอเห็นเป็นตนเมื่อไรมันก็กัดเขาเมื่อนั้น มันก็กัดเขาอย่างมากมาย ยึดถือเป็นของกูเท่าไร มันจะมีความทุกข์มากเท่านั้น ถ้าว่ามีตมันขนาดนี้ก็เป็นทุกข์

เท่านั้น แต่ถ้ามิดมันบาดกอยู่แล้วมันก็เหมือนบาดหัวใจ นี่ระวังกันให้
 ดีๆว่าอย่าให้มันถึงขนาดนั้น

เรื่องพระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็นอุทาหรณ์ ว่าเรื่องลูกศรสองลูก
 ลูกศรมาแทงเข้ามันก็เจ็บปวดเท่านั้นแหละ แต่ถ้าคิดว่ามาแทงกู มัน
 จะตาย มันก็เจ็บมากกว่านั้น เราให้มันเป็นเพียงธรรมชาติกระทำกับ
 ธรรมชาติ อย่าเป็นการกระทำแก่กู มันจะได้เป็นทุกข์น้อย มิด
 บาดมือ อย่าบาดกู หรือว่าเห็นเป็นว่าธาตุ ทำหน้าที่ของมันตาม
 ธรรมชาติ ธาตุหนึ่งแหวกเข้าไปในเนื้อของธาตุหนึ่ง ที่มีระบบประสาท
 มันก็รู้สึกอย่างนั้น

นี่เรื่องสำคัญมันก็สรุปได้ว่า สงขิตเตน ปญจุปาทานกฺขนฺธา
 ทุกฺขา -ชั้นที่ประกอบด้วยอุปาทานนั้นแหละเป็นตัวทุกข์ ถ้าไม่มี
 อุปาทานมันจะไม่ทุกข์ ถ้ามันไม่ยึดถือว่าเป็นตัวกู-ของกูมันก็ไม่ทุกข์
 มันเป็นเรื่องว่ามีติดผ่านเข้าไปในเนื้อ ไม่เกี่ยวกับกู มันก็ไม่ทุกข์ แต่
 ความรู้สึกไม่รู้สึกอย่างนั้นได้ เพราะอวิชชามันก็เป็นมิดบาดกู แล้วก็
 เลยเกิดไปถึงกับว่ากูจะตาย เห็นเลือดเป็นสัญลักษณ์แห่งความตาย
 ก็เลยกลัวกันใหญ่ เด็กๆ เพราะมีความยึดมั่นถือมั่นว่าตัวกู จึงเป็น
 ทุกข์ เอาความยึดมั่นถือมั่นว่าตัวกูออกไปเสียได้ มันก็เป็นของ
 ธรรมชาติ ธรรมดาไม่เป็นทุกข์

พระพุทธเจ้าตรัสว่า อสมิมานุสฺส วินโย เอตฺ เว ปรมิ สุขิ -
 นำอสมิมานะว่ากูออกไปเสียได้ เป็นสุขสูงสุด สุขสูงสุดมิใช่สุขธรรมดา
 สุขของคนธรรมดามันสุขหลอกๆ สุขเพราะยึดถือว่าตัวตนเอร็ดอโรย
 สบาย สุขสูงสุดมิใช่ออย่างนั้น มันมิใช่สุขไม่ใช่ทุกข์ มันเหนือสุขเหนือ

ทุกข์ นำอัสมิมานะออกเสียได้ ก็เป็นสุขอันแท้จริง อันสูงสุดนั้นจะทำได้เพราะว่าหมดความเฝ้าว่าตัวตนในขั้นนี้ทั้งห้า ถ้ายังไม่รู้จักขั้นห้าเป็นตัวตนอยู่ ก็ละอัสมิมานะไม่ได้ ก็ต้องเป็นทุกข์ไปเถิด เข้าใจขั้นห้าดี ไม่เอามาเป็นตัวตน หรือเอามาเป็นของตน มันก็ไม่เกิดอัสมิมานะ คำนี้ก็ควรจำไว้ อัสมิมานะความสำคัญ มันหมายความว่า ตัวกูมีอยู่ อันนี้ถอนออกเสียได้เมื่อไร เป็นความสุขแท้จริงและสูงสุด ตามพระพุทธภาษิต นี่ต้องรู้จักขั้นห้า จนไม่เกิดตัวกูในขั้นนี้ทั้งห้า

ฉะนั้นจึงสรุปความได้ว่า เรื่องขั้นห้าทั้งห้านี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่จะให้เกิดทุกข์ และไม่ให้เกิดทุกข์ ถ้าเราไม่รู้จักขั้นห้าโดยถูกต้อง จะต้องเป็นทุกข์ทั่วไป เพราะยึดมั่นถือมั่นในรูป เวทนา ในสัญญา ในสังขาร ในวิญญาณ อย่างใดอย่างหนึ่ง เดี่ยวทางตา เดี่ยวทางหู เดี่ยวทางจมูก เดี่ยวทางลิ้น เดี่ยวทางกาย เดี่ยวทางใจ ถ้ารู้จักตามที่เป็นจริงว่า มันเป็นเช่นนั้นเองตามธรรมชาติ มีปฏิกิริยาเกิดขึ้นตามสมควรแก่กิริยาที่กระทำ ที่เรียกว่า อิทัปปัจจยตา มันเป็นอย่างนั้นเอง ก็เป็นเรื่องของ อิทัปปัจจยตา ไม่ใช่เรื่องตัวกู-ของกูมันก็ไม่เป็นทุกข์เลย นี่เป็นผลของการที่รู้จักขั้นห้าตามที่เป็นจริง จะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดความยึดมั่นถือมั่น ไม่เกิดความยึดมั่นถือมั่น ก็ไม่มีความทุกข์เลย ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า โดยสรุปแล้วเบญจขั้นห้าที่ประกอบด้วยอุปาทานเป็นตัวทุกข์ ขั้นห้าที่มีอุปาทานว่าตัวกู ของกูนั้นแหละเป็นทุกข์ อย่างไฉนคิดนั้นอีกต่อไป มันก็ไม่มีความทุกข์

ดังนั้นจึงเอามายินกับท่านทั้งหลายว่า เรื่องสำคัญที่สุดในพระ-
พุทธศาสนานั้น คือเรื่องสันนิทเดียวว่า ขันธิห้ามิใช่ตัวตน เป็นคำพูด
ที่พยางค์ ขันธิห้ามิใช่ตัวตน ห้าหกพยางค์เท่านั้น นั่นหัวใจของพุทธ-
ศาสนา จึงได้พูดเรื่องขันธิห้ากันเสียอย่างหมดจด แต่จะเข้าใจสักก็
มากน้อยก็ไม่ทราบ เรื่องมันเมื่อนี้ พูดได้อย่างนี้ จะเข้าใจสักก็
มากน้อยก็ไม่ทราบ แต่ขอรับรองให้เอาไปคิด เอาไปคิด เอาไปคิดใน
ความหมายนี้ โดยแนวนี้ ให้รู้จักขันธิห้า ขันธิห้า รูปเวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ ซึ่งมันเกิดอยู่ตลอดเวลาทั้งวันทั้งคืนที่เรายังทำอะไร
อยู่ เมื่อดายังเห็นรูปอยู่ หูยังได้ยินเสียงอยู่ จมูกยังได้กลิ่นอยู่ ลิ้น
ยังได้รสอยู่ กายยังได้สัมผัสผิวหนังอยู่ จิตยังคิดนึกอะไรได้อยู่ มัน
ต้องมีขันธิห้า ขันธิห้าอย่างนั้น ขันธิห้าอย่างนี้ ขันธิห้าอย่างโน้น
อยู่ตลอดเวลา พอเอาเป็นตัวตนเข้าเมื่อไร มันกัดเอาเมื่อนั้นแหละ
เป็นทุกข์เมื่อนั้น

รู้จักขันธิห้าได้ดี มีสติสัมปชัญญะ เมื่อมันมีขึ้นก็อย่าได้เกิด
ยึดมันถือมันให้เป็นอุปาทานขันธิ ให้เป็นขันธิห้าเฉยๆ แล้วมันก็
ดับไป เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป พอเป็นอุปาทานขันธิแล้วมันกัดเอา มัน
กัดเอา เหมือนกับว่าถูกลูกศรเฉยๆ ไม่ปวดเท่าไร แต่ถ้าลูกศรที่อาบ
ด้วยยาพิษแล้ว แหม! มันเกือบตายหรือตายเลย เพราะมันอาบด้วย
ยาพิษ นี่ก็เหมือนกันแหละ ขันธิห้าถ้าไม่อาบด้วยยาพิษ คืออุปาทาน
ว่าตัวตนแล้ว มันก็ไม่เจ็บไม่ปวด

มีคนสงฆของมาให้ ทูเรียนกวนท่อใหญ่ บอกว่าสงฆมาทำบุญให้
ช่วยทำให้หายที่หักนี้หาย หายเจ็บโดยเร็ว นี่ลองคิดดูซิจะให้ทำบุญ

ด้วยสิ่งของให้ข้าหายหัก อาตมาตอบไปว่า คุณต้องใช้ยาของพระ-
พุทธเจ้า ให้รู้ว่าขานั้นมิใช่ของคุณ ตัวคุณก็มีได้มีอยู่เป็นเจ้าของขา
แล้วมันจะหายทันทีแหละ จะหายขาหักหรือเจ็บปวดทันที นี้อันตตา
วิเศษอย่างนี้ รักษาโรคได้ทุกชนิด ไม่ว่าโรคทางกาย โรคทางจิต

ขอให้ใช้อันตตา ความรู้เรื่องอันตตารักษาความทุกข์ทุกชนิดจะ
หายทันที ถ้ารักษาหรือกินได้ ถ้ากินไม่ได้ รักษาไม่ได้ มันก็ไม่หาย
เหมือนกันแหละ มันกินนอนร้องครางไปเป็นขาของกูเจ็บ กูจะตาย
อย่างนี้ แต่ถ้าพอขาไม่ใช่ของกู ของธรรมชาติมันก็เล็กกัน มันก็หาย
ทันที

นี่รู้จักใช้ยาอันตตารักษาโรคทุกโรค ไม่ว่าโรคอะไร โรค
ทางกาย โรคทางจิต โรคทางวิญญาณ รักษาได้ด้วยยาคืออันตตา
เพราะเห็นความจริงของ อิทุปัจฉยตา

หรือสรุปสั้นๆว่า ตถตา มันเช่นนั้นเอง มันเช่นนั้นเอง อะไร
เกิดขึ้นเช่นนั้นเองไว้ก่อน อย่าให้เป็นตัวกู เป็นของกู มันก็ค่อยๆ
คลายละลายไป ไม่เกิดความทุกข์ขึ้นมา ฟังดูเหมือนกับว่าพูดเล่นว่า
ตถตา ตถตา เช่นนั้นเอง เหมือนกับคนพูดเล่น แต่ความจริงสูงสุด
ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอนไว้ เห็นตถตา เห็นเช่นนั้นเอง ก็เป็น
ตถาคต

ขอให้เห็นอันตตา อันตตา สักว่าธรรมชาติเป็นไปตามเหตุ
ปัจจัย กิริยาอาการของมันไม่ใช่ตัวตน แล้วสิ่งนั้นที่ตั้งอยู่เป็นหลัก
เป็นประธาน ก็คือขั้นหัตถ์ห้า คือชีวิต ชีวิตประกอบอยู่ด้วยกายกับใจ
ใจแยกเป็นสี่ก็เลยได้เป็นห้า เป็นขั้นหัตถ์ห้า มันเป็นตัวชีวิตที่คนยัง

ไม่ค่อยจะรู้จัก รู้แต่ความรู้จัก รู้สึกว่ากูยังไม่ตาย กูยังกินได้อะไร ได้อยู่ นี่เป็นชีวิต แล้วก็ยึดถือชีวิต แล้วชีวิตมันก็กัดเอา ฉะนั้น ไม่ยึดถือชีวิต คือไม่ยึดถือขั้นทั้งห้า มันก็ไม่มีอะไรกัด มันก็สบายดี เจ็บปวดเกิดที่ขาที่อยู่ที่ขา ที่มือก็อยู่ที่มือ หรือว่าหนักเข้าก็อยู่ที่ธาตุ ตามธรรมชาติ ไม่อยู่ที่ขาหรือไม่ได้ว่าอยู่ที่มือ เรื่องก็จบ

วันนี้ก็พูดมากไปแล้ว แต่เวลาก็เท่ากับทุกวัน พูดชั่วโมงครึ่ง ก็ต้องขอยุติการบรรยาย เพราะความสมควรแก่เวลา เปิดโอกาสให้ พระคุณเจ้าทั้งหลาย สวดบทพระธรรมคณสาธยาย ส่งเสริมกำลังใจ ให้มีการปฏิบัติธรรมะเข้มแข็งยิ่งขึ้นไป จนถึงกับละอึดตา ละอึดต- วาทุพาหนได้ เป็นอนัตตาต่อไป

* บรรยาย ณ สถานหินโค้ง สวนโมกข์, ไซยา
 ประจำภาคอาสาฬหบูชา พุทธศักราช ๒๕๑๔

ตัวกู - ตัวกู

อันความจริง : "ตัวกู" มิได้มี
 แต่พอเผละอ มีเป็น "ย" ไปด้วยได้
 พอแปลเผละอ "ตัวกู" ก็หายไป
 นมด "ตัวกู" ไล่ยได้ เป็นไว้ข้อ ๕ ;
 สหยาปเอ๋ย ละกอน ชั่ว "ตัวกู"
 แลละกอน ทั้ง "ตัวกู" อย่างได้มี
 มีกัน แต่ บัสนยา แล ปราณ
 นกั นั ไตร นั ไตร นั ไตร ๗

ของกู - ของกู

อันความจริง "ของกู" มิได้มี
 แต่พอเผละอ "ของกู" มี ชั่วคนได้,
 พอแปลเผละอ "ของกู" ก็หายไป
 นมด "ของกู" ไล่ยได้ เป็นไว้ข้อ ๕ ;
 สหยาปเอ๋ย ละกอน ชั่ว "ของกู"
 แลละกอน ทั้ง "ของกู" อย่างได้มี
 ของไปสัณไป ไปสัณไป จากาน
 เพาะไม่ มี ของไตร นั ไตร ๗

ชาวบ้าน - ชาววัด.

อันชาวบ้าน ทำงน ทำกรรม เกียรติยศ
 ลือเลื่องความ งาม เครียด คนสิ้นเสีย
 ส่วน ชาววัด งาม ขจัด ไร่นา เลี้ยง :
 ไร่ ไร่ เกือบ เกียรติยศ งามงาม ธรรม;
 ลือเลื่องดี เดวี่วัด วัดชาวบ้าน
 ด้อย "เงิน" "ทอง" "อัญญา" หรือ "สิ่งอื่น" ?
 ส่วน เดวี่วัด ชาววัด, วัด กิจการ
 ทำหน้าที่ ไร่ ไร่ ได้ เพชร แล ;
 วัด ชาววัด ยึดยึด งามงาม เกียรติยศ
 อันทำ เกียรติยศ แสงกล ครอบแก้ว
 อัน ชาวบ้าน เกียรติยศ งานเขื่อนเข
 ก็มีแต่ ทักษิณ นุ่มน นุ่มน ไร่;
 ลือเลื่องดี ชาวบ้าน งามงาม ชาวบ้าน
 ผสม ผสม เกียรติยศ งามงาม เลี้ยง
 ไร่ ชาววัด งามงาม ชาววัด ขจัดไกล
 เพื่อ นัน ไร่ เกียรติยศ-งาม งามงาม เลี้ยง .

สิ่งที่ทำกับเพื่อนมนุษย์โดยคิดว่า

เขาเป็นเหมือนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา.

เขาเป็นเหมือน ไร้ขอบเขต อยู่ในวิญญูญ์กับ สวรรค์ ด้วยกันของเรา.

เขาก็ตากอยู่ใต้ ต้นพฤกษิ์เลสิ์ เหมือนเรา ขอมพัสังเวลลือประสง.

เขาก็มี รากะ ไทสะ โมะนะ ไม่น้อยไปกว่าเรา.

เขาขอมพัสังไผลคอบา คราว เหมือนเรา.

เขาก็ ไม่รู้ตัวเกิดมาทำไม เหมือนเรา ไม่รู้จักนิพพานเหมือนเรา.

เขาเป็นเหมือนอย่าง เหมือนที่เรเคยมี.

เขาก็ ตากมูค ถัดไปอย่างอย่าง เหมือนที่เรเคยกระทำ.

เขาก็ อดทนได้ เหมือนเรา อดทน ได้ - อดทน - อดทน

เขาก็ มีก คบไทย และ เสาเข็ญช เหมือนมีโอกาศเหมือนเรา.

เขามี สิทธิ ที่ กระฆ่า ได้ - ฆาต - ฆาต - ฆาต เหมือนเรา.

เขาเป็น คนธรรมดากัน ทั้งดีมีทั้ง ดีมีทั้ง ใจเรต่างๆ เหมือนเรา.

เขาไม่มี หน้า ที่ ที่จะเป็นทากษ์ หรือตายแทนเรา.

เขาเป็น เหมือน ร่มเงาใต้ ร่มเงา สันหา ของเรา.

เขาก็ ทำอะไร ด้วย ความคิดชั่วใจ และ ผลของดี เหมือนเรา.

เขามี หน้า ที่ รับมือขอย ต่อคนคน ครองของเขา มีใช้ของเขา.

เขามี สิทธิ ที่ จะ มี ร่มเงา ตามพัสังใจของเขา.

เขามี สิทธิ ที่ จะ เลือด (แม่ สันหา) ตามพัสังใจของเขา.

เขามี สิทธิ ที่ จะ ใช้ สิมขันธ์ สิทธาณะ เท่ากันกับเรา.

เขามี สิทธิ ที่ จะ เข็น ใจขงระสีกา หรือเข็นข่า เท่ากับเรา.

เขามี สิทธิ ที่ จะ ขอบความข้อย เขลือ เข็นอกเข็นไปเสิ จากเรา.

เขามี สิทธิ ที่ จะ ได้ รับอภัย จากเรา ตามธรรมแก่กรณ.

เขามี สิทธิ ที่ จะ เข็น ถึงคณนิยม หรือ เสอ นิยม ตามใจเขา.

เขามี สิทธิ ที่ จะ เข็น แก่ตัว ก้อนเข็นแก่ผู้อื่น.

เขามี สิทธิ แห่ง มนุษยชน เท่ากัน กับเรา, สักขริยจะอยู่ในโลก

ถ้าเราคิดกันอย่างนี้ จะไม่มี การ จืดเข็ง ใดๆ เกิดขึ้น.

สถาบันบ้นลือธรรม เป็นองค์กรเอกชนที่ก่อตั้งขึ้น เพื่อสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาสนองเจตนารมณ์ของหลวงพ่พุทธทาสภิกขุ สวนโมกขพลาราม หลวงพ่อปัญญาบันฑิกขุ องค์ประธานสถาบันบ้นลือธรรม และท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี ป.ธ.๘ (นายบรรลือ สุธรรม) ผู้ให้กำเนิดธรรมสภาสถาบันบ้นลือธรรม และศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา

● **กิจกรรมของสถาบันบ้นลือธรรม**

๑. โครงการ พบพระ พบธรรม พระเถระแสดงธรรม ณ ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ทุกวันเสาร์ เวลา ๑๕.๐๐-๑๗.๐๐ น. สอบถามองค์บรรยายธรรมที่ ๐๘๖-๐๐๓๕๔๗๘
๒. โครงการ อยู่กันด้วยความรัก จัดกิจกรรมเพื่อสาธารณกุศล ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และช่วยเหลือชุมชนในถิ่นทุรกันดาร
๓. ธรรมสถาน "สวนมูทิตาธรรมาราม" อบรมการเรียนรู้ชีวิตตามธรรมใน ๑ วัน ทุกวันพุธต้นเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น. ติดต่อร่วมกิจกรรม โทร.๐๘๖-๐๐๓๕๔๗๘
๔. กองทุน "คลังธรรมทาน" บริจาคหนังสือเป็นสาธารณกุศล เพื่อประโยชน์แก่สาธารณชน โดยแจ้งความจำนงเป็นจดหมายขอรับบริจาคได้ที่ธรรมสภา
๕. หอสมุดธรรมสมาธิ หอสมุดธรรมะและนั่งสมาธิภาวนา พร้อมกับฟังธรรมะในสวนได้ร่วมฟังไม่ตามธรรมชาติ สถานที่ร่มรื่น ติดกับพุทธมณฑล เปิดบริการตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐-๑๕.๐๐ น. สอบถามข้อมูล โทร. ๐๒-๔๘๒-๑๑๙๖
๖. "ไตรลักษณ์" ร้านหนังสือริมกำแพงวัดญาณเวศกวัน หนึ่งในโครงการของธรรมสภา และสถาบันบ้นลือธรรม ติดกับพุทธมณฑล นครปฐม มีหนังสือและสื่อธรรมะให้ท่านเลือกชม ยินดีต้อนรับผู้ใฝ่ธรรมทุกท่าน เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐-๑๕.๐๐ น. โทร. ๐๘๕-๘๑๙๙๕๐๑๘, ๐๘๖-๔๖๑-๘๕๐๕, ๐๒-๔๘๒-๗๓๕๘
๗. "ไตรปิฎก" ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่กลางใจเมืองหลวง เลขที่ ๔๕/๔ ถ.อรุณอัมรินทร์ ซอย ๓๙ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ อยู่ติดกับชมรมเพื่อน คุณธรรม สอบถามข้อมูล โทร. ๐๒-๘๘๖-๐๘๘๐ : โทรสาร. ๐๒-๘๘๖-๐๘๘๐

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์ นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งซึ่งมีประโยชน์ที่คงอยู่ช้านานแล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญธรรมทานที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ชื่อว่าได้มีส่วนร่วมในการเผยแผ่ธรรมอันจะอำนวยประโยชน์ที่แท้จริงแก่ประชาชน

ท่านที่ประสงค์จัดพิมพ์หนังสือธรรมะที่ดีมีคุณภาพ เพื่อมอบเป็นที่ระลึกในทุกโอกาสของงานประเพณี อันเป็นการใช้จ่ายเงินอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โปรดติดต่อที่... ธรรมสภา ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา เลขที่ ๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี ๑๑๙ เขตทวีวัฒนา กทม. ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์. (๐๒) ๘๘๘๗๙๕๐, ๔๔๑๑๕๓๕ โทรสาร. (๐๒) ๔๔๑๑๕๖๕ และที่ www.dhammasapa.com

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ธรรมจักร กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๕๕

หรือติดต่อทาง Internet ที่
www.thammasapa.com
ISBN : 978-616-03-0210-9

ธรรมสภาขอกราบขอบพระคุณและขออนุโมทนาท่านที่สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเผยแพร่ในครั้งนี้
โปรดช่วยอุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มนี้ ราคา ๒๐ บาท